

10879

I

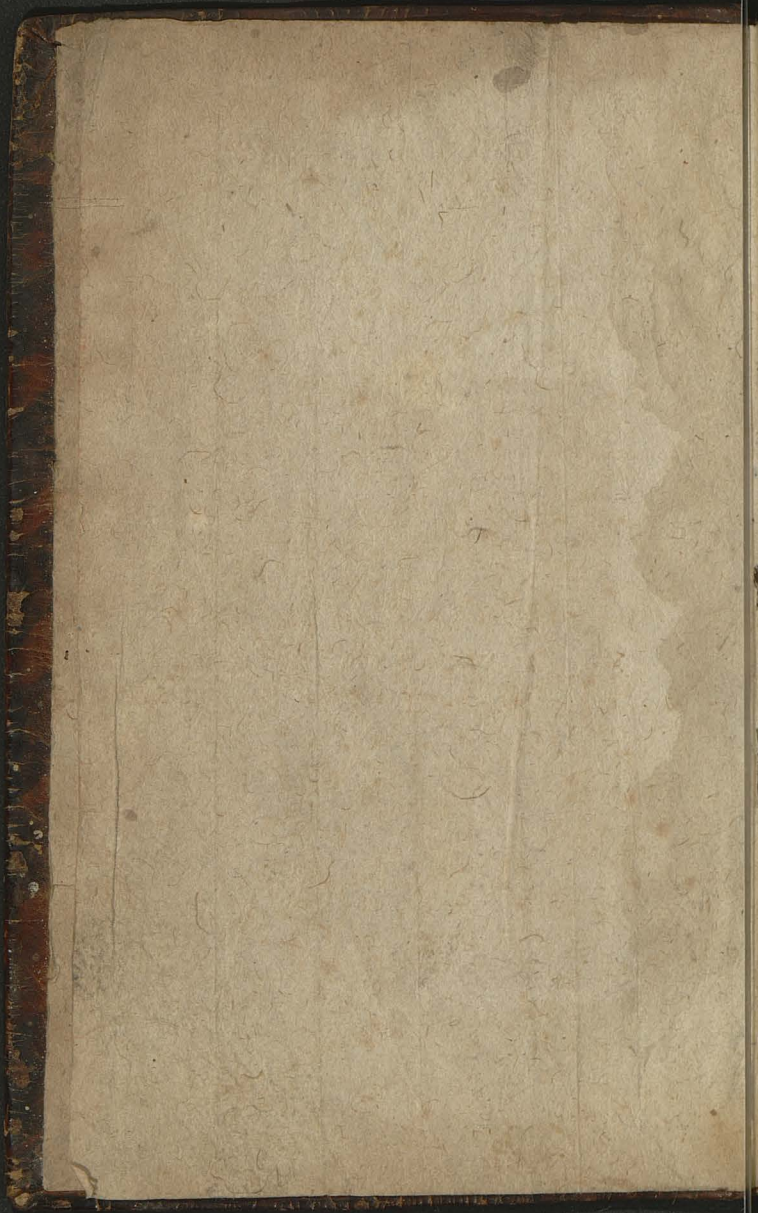
Mag. St. Dr.

P

10879

1. 4

RU

C

N

Juv

Pro

OP

✂

RUDIMENTA
GEOGRAPHICA,

S I V E

Brevis, facilisque
METHODUS
Juventutem Orthodoxam
notitiâ Historicâ
imbuendi,

Pro Gymnasiis SOCIETATIS JESU.

Auctore

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM QUINTUM

LEOPOLI

Typis Collegii Societatis JESU

Anno Domini 1746.

P R Æ F A T I O.

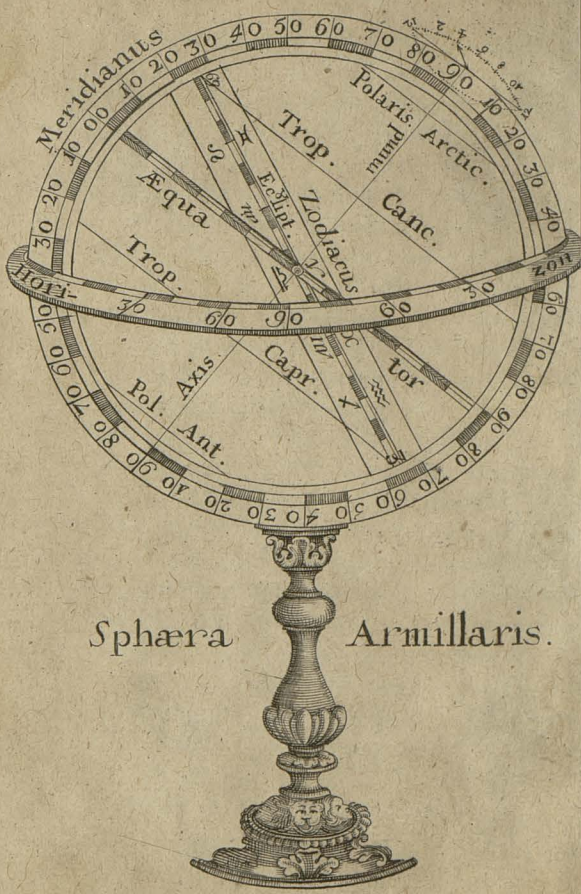
Cum Geographia alter Historiæ sit oculus, ne parum lucis afferat Pœsi, quantum hoc Opusculum Geographicum eorum potissimum usu destinandum censuimus, qui in Gymnasii nostri quarta Classi sunt adscripti, ac proinde Historiam simul ac Pœticam peculiarem dant operam. Equidem haud desunt, hoc præsertim tam erudito seculo, Libris Institutiones Geographicae omnibus sanè numeris absoluta. Verùm ob id ipsum ad tyronum caprum minùs sunt accommodata. In prima tamen Opusculi hujus parte Quæstiones quasdam Mathematicas de Geographia præmittendas duximus; non ut in eis enodandis accuratiusque excutiendis multum laboris ac temporis panant Discipuli; sed ut rudè saltem rerum istarum notitia imbuti, quæ in altera ejusdem Opusculi parte proponuntur, faciliùs possint comprehendere. Plurima porro hæc præmittuntur, quæ alii Geographi fusè recensent, ne Pœseos tyrones, pluribus alioquin occupationibus scholasticis distenti, nimia rerum mole obruantur. Unde quod aliàs semel atque iterum præfati sumus, hic denuò juvat repetere, nimirum Opuscula hæc nostra omnia nil nisi Rudimenta ac Progyrnasmata quedam esse, quibus Juventutem nostram Gymnasticam ad decretiora Academicorum certamina præparamus atque instruimus.

BIBLIOTHECA
VNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS

10879I
Rudi-

Luna ☾ Sol ☼ Venus ♀ Mercurius ☿
Mars ♂ Jupiter ♃ Saturnus ♄

Ex Libris M. Nepomuceni Prawdlic
Grafske Thia. Dris.

Sphæra Armillaris.

De Gl
 Geog
 descript
 2. Ec
 Cosm
 dum hu
 nempe c
 Instru
 circulis,
 flux, c
 referens

Filipowicz

Rudimenta Geographica.

P A R S I.

De Globo.

C A P U T I.

De Globo ejusque partibus generatim.

1. Quid est Geographia?

Geographia à terra & scribo nomen trahens descriptio terræ est.

2. Ecquod Geographiam inter & Cosmographiam discrimen?

Cosmographia non terram tantum, sed mundum hunc aspectabilem universum, quidquid nempe cœli terræque ambitu continetur, describit.

3. Quid est Sphæra armillaris?

Instrumentum est mathematicum ex variis circulis, armillarum instar artificiosè inter se inflexis, coagmentatum, cœlum simul, terramque referens.

4. *Quid est Globus artificialis?*

Est effigies quædam Globi naturalis, seu terrestris, seu siderei.

5. *Quot circuli primarii in Sphæra equè ac Globo utroque numerantur?*

Decem, sex nempe maximi sive majores & quatuor minores.

6. *Quinam majores sex?*

Æquator, Horizon, Meridianus, Zodiacus, Colurus Equinoctialis & Colurus Solstitialis; quæ duo tamen ad institutum nostrum minus sunt scitu necessarii. Omnes hi circuli dividunt Globum in duas partes æquales.

7. *Quinam minores quatuor?*

Duo Tropici, & totidem Polares, qui Globum in duas secant partes inæquales.

8. *Quot gradus circulus quivis complectitur?*

Trecentos & sexaginta.

Quid quadrans est? quid semicirculus & Hemisphærium?

Quadrans quarta circuli pars est. Semicirculus sive Hemicyclus est circulus dimidiatus, Hemisphærium autem dimidium spheræ.

10. *Quid est centrum?*

Est punctum in spherâ aut circulo medium, à quo omnes lineæ ad peripheriam ductæ sunt æquales.

11. *Quid est Diameter? Quid Semidiameter?*

Diameter à metior; est recta quæcunque linea per centrum ducta, & in utraque circuli super-

cie

cie ter
meter.
12
Qui æq
13
Qua
bi polli
ctoni a
que ad
ani gra
numera

Quia
da est.
15. U
Ex
umbran
feri ha
16

Quia
Lunt inf

Cùm
cillimo
viginti
rio mer
bent eff
cardinib
puncta f

cie terminata, cujus dimidium dicitur Semidia-
meter.

12. *Quid sunt lineae & circuli paralleli?*

Qui æquali undique spatio abs se invicem distant.

13. *Quot sunt circuli paralleli in globo?*

Quamquam plurimi hujusmodi circuli descri-
bi possint; ad confusionem tamen vitandam o-
ctoni ab Equatore ad Polum Arcticum, totidem-
que ad Antarcticum per denos quosque Meridi-
ani gradus duci solent, ut gradus eò distinctius
numerari, indeque terræ latitudo dignosci possit.

14. *Cur Globi figura rotunda est?*

Quia terra, quam representat, pariter rotun-
da est.

15. *Unde verò constat, terram esse rotundam?*

Ex eclipsibus præcipuè Lunaribus, ubi terra
umbram rotundam projicit in Lunam, id quod
fieri haud posset, nisi terra pariter rotunda esset.

16. *Cur ventos præcæsi nil obstant terræ
rotunditati?*

Quia hi, cum toto terrarum orbe comparati,
sunt instar arenularum, Globo adhaerentium.

17. *Quid sunt Poli & Axis mundi?*

Cum corpora cœlestia motu continuo & velo-
cissimo ab Oriente in Occidentem quatuor &
viginti horarum spatio circumagantur, necessa-
rio meridiem ac septentrionem versus duo de-
bent esse puncta immobilia, in quibus tanquam
cardinibus cœli machina circumvolvatur. Hæc
puncta sive cardines vocantur Poli à verto. Li-

nea porro ab uno Polo ad alterum imaginatione nostra per terræ centrum traducta, vocatur *Axis mundi*, sicut enim rota circum axem, ita cœlum circum lineam iam imaginariam vertitur rotaturque, terra semper manente immota.

18. *Quot sunt Poli?*

Duo, Arcticus ab *ursa*, sive Borealis, & Antarcticus sive Australis. Ille semper supra, hic semper infra nostrum Horizontem fixus hæret.

C A P U T II.
De Æquatore & Zodiaco.

1. *Quid est Æquator?*

Est circulus maximus, ab utroque Polo æqualiter, hoc est. gradibus nonagenis distans, Globumque in duo hemispheria, Boreale & Australe dividens. Dicitur quoque *Æquinoctialis*, quia sole Æquatorem attingente, dies noctibus sunt æquales. Hunc nautæ *lineam* appellant.

2. *Quid est Zodiacus?*

Zodiacus ab *animal*, est latus ille circulus in Sphæra, ex obliquo bis interfecans Æquatorem, à quo ex una parte septentrionem versus usque ad Tropicum Cancræ, ex altera versus meridiem usque ad Tropicum Capricorni declinat.

3. *Quid est Ecliptica?*

Est circulus per medium Zodiacum ductus, quæ etiam *orbita* seu via Solis dicitur, quia per hunc Sol quotidie uno prope gradu ab Occidente

dente C
decim 2
trecenti
horis ab
quia in
in eade

Sunt A
Libraq
Prior
lia. Ex
mini.
mnia,
lia, Cap

Tame
Globo
leant; t
Ac Zodi
dines, d
menta, i
quorund
ob ocul

Est cir

dente Orientem versus progreditur, donec duodecim Zodiaci signa peragendo cursum annum trecentis sexaginta quinque diebus & sex ferme horis absolvat. Ecliptica porrò dicitur à *deficio*, quia in hac sunt eclipses Solis & Lunæ, quoties in eadem sibi vel occurrunt, vel opponuntur.

4. *Quænam duodecim illa signa?*

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libraq; Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces, Priora sex dicuntur Borealia, posteriora Australia. Ex his signa verna sunt Aries, Taurus & Gemini. Æstiva Cancer, Leo & Virgo. Autumnalia, Libra, Scorpius, & Arcitenens. Hyemalia, Caper, Amphora & Pisces.

5. *Cur Zodiacus in Globo quoque terrestri describitur?*

Tamentis & hic & alii circuli in cœlesti potius Globo mente & cogitatione nostra describi soleant; tamen terrestri quoque Globo respondent. Ac Zodiacus quidem hyemis æstatisque vicissitudines, dierum ac noctium incrementa aut decrementa, item ubi, quo, quantoque tempore Sol quorundam populorum vertici recta incumbat, ob oculos ponit &c.

C A P U T III.

De Meridiano.

1. *Quid est Meridianus?*

Est circulus maximus, qui per utrumque Polum

Im transiens, Æquatorem ex transverso intersecat, orbemque in duo hemispheria, Orientale nempe & Occidentale æqualiter dividit. Dicitur Meridianus, quòd Sol diurno motu ab ortu in occasum tendens, ut primùm attigerit hunc circulum, omnibus sub eodem Meridiano Boream vel Austrum versùs positis, meridiem afferat,

2. *Qua ratione & cur Meridianus mobilis est?*

Licet in Globo æneus ille circulus perftet immobilis; tamen si Globus vel tantillum Ortum aut Occasum versùs moveatur, alius continuò erit Meridianus, ut proinde quot in Æquatore puncta, tot possint esse Meridiani, quorum omnium vices obit immobilis ille circulus.

3. *Quot meridiani Globo inscribi solent?*

Sex & triginta per denos quosque Æquatoris gradus ducuntur, quorum unus dicitur *Meridianus primus*; quia ab hoc initium sit numerandi gradus longitudinis, ab Occidente Orientem versùs. Hunc alii per Insulas Azores, alii per Hesperides sive Promontorii viridis, alii per Insulas Canarias, Tenerifam, Palamam, vel Ferri &c. ducunt.

4. *Quid est Circulus horarius in Sphæra vel Globo?*

Est parvulus ille circulus meridiano infixus, inque horas bis duodenas distributus cum indice mobilis, qui si ritè aptetur, monstrat, quanta ubique terrarum sit hora.

CAPUT IV.

De Horizonte.

1. Quid est Horizon?

Horizon à *desinio, termino.* est circulus maximus, universam mundi sphaeram ita dividens, ut alterum hemisphaerium super terram existet, alterum sub terra condatur. Et hunc in Globo exhibet latus ille circulus ligneus, totum globum ambiens, cui inscribi solent 32. Venti, ac proinde omnes Plagæ mundi; item Calendarium Romanum & 12. signa coelestia, in tricenos singula gradus distributa, ut inde inquiri possit, quoto in gradu cujusque signi Sol qualibet die assignata consistat.

2. Quid præcipuum Horizonti officium?

Ortum & Occasum Solis, ac proinde dierum & noctium quantitatem & varietatem ostendit.

3. Quid nominis est Zenith & Nadir?

Zenith nomen Arabicum latinis est cæli punctum, cujusque vertici recta incumbens. Nadir contra est punctum e diametro oppositum, Antipodum cervicibus imminens. Illud vocari quoque solet *punctum verticale*, hoc punctum *pedale*.

4. Cur Horizon circulus est mutabilis?

Sicut Meridianus æneus omnium meridianorum, ita Horizon ligneus in Globo vicem supplet omnium Horizontium, qui ad minimam loci mutationem pariter mutantur non quidem
physi-

physicè, & ad oculum, sed mathematicè & secundùm rationem. Unde duplex est Horizon, sensibilis sive apparens & intelligibilis sive verus. Prior est omnis ille terræ cœlique tractus, qui in parenti campo undique in oculos incurrit, ita ut cœlum terræ circumcirca adhærere videatur, Posterior est circulus ille maximus, qui imaginatione nostra per centrum terræ transiens totam mundi sphaeram in duo hemisphæria superius & inferius dividit.

C A P U T V.

De Tropicis.

1. *Quid sunt Tropici?*

Sunt circuli minores, ab Æquatore tres & viginti gradus cum 30. minutis distantes, ultra quos sol nunquam progreditur; sed ut primùm illuc pervenerit, mox cursum sistens retrorsum se convertit; quamobrem Tropici, à Græco verbo *verta* vocantur.

2. *Quot sunt Tropici?*

Duo, Tropicus nempe Cancræ sive æstivus, & Tropicus Capricornæ sive hybernus.

3. *Quis cursus Solis annuus?*

Ineunte vere annoque Astronomico, trium mensium spatio ab Æquatore Septentrionem versus Sol progreditur ad Tropicum Cancræ, ab hoc totidem mensibus regreditur ad Æquatorem, indeque tertio trimestri Austrum versus ad Tropicum Capricornæ, à quo quarto trimestri revertitur ad Æquatorem & principium Arietis.

CAPUT VI.

De Circulis Polaribus.

1. *Quid sunt Circuli Polares?*

Sunt duo circuli minores, tribus & viginti gradibus & 30. minutis à suo quisque Polo distantes, quorum alter, qui Polam Arcticum ambit, Arcticus sive Borealis, alter verò, qui Polo Arctico opponitur, Antarcticus sive Australis appellatur.

2. *Num hi, aliique circuli à nobis descripti re ipsa in celo terrave inveniuntur?*

Minimè; sed sola ratione & imaginatione eos concipimus.

3. *Quem in finem iidem fuere excogitati?*

Ut eorum adminiculo Globi partitionem faciliùs animo concipere possimus & comprehendere.

CAPUT VII.

De quatuor mundi cardinibus sive plagis.

1. *Quenam quatuor plagæ seu cardines mundi?*

Oriens, Occidens, Septentrio, & Meridies, quas omnes Æquator & Meridianus in Horizonte designat, Oriens quoque dextra, & Occidens læva mundi plaga à Geographis appellatur.

2. *Quæ plaga intermedia?*

Hæ quaternis illis plagis cardinalibus interjacent, unque universim duodetriginta, è quibus iidem quatuor præcipuè attendi debent, Oriens

nempe

nempe & Occidens æstivus, ubi Sol in Solstitio æstivo oritur & occidit. Oriens item & Occidens hyemalis, ubi Sol in Solstitio hyemali oritur & occidit. Omnibus his plagis respondent venti, quorum quatuor Cardinales & 28. intermedii, univèrsim 32. numerantur.

C A P U T VIII.

De Longitudine & Latitudine locorum.

1. *Quid est latitudo loci?*

Est distantia loci ab Æquatore versùs Polum Arcticum, vel Antarcticum. Illa Borealis, hæc Australis est latitudo.

2. *Quid est longitudo loci?*

Est distantia cujusque loci à primo Meridiano ortum versùs usque ad Meridianum loci.

3. *Unde initium ducitur numerandi gradus*

Latitudinis & Longitudinis?

1. Gradus Latitudinis numeramus in Meridiano, incipiendo ab Æquatore Polum versùs. 2. Gradus Longitudinis numeramus in Æquatore, incipiendo à primo Meridiano, & ab Occidente Orientem versùs progrediendo.

4. *Undenam appellatio Latitudinis & Longitudinis?*

Licet Globus per se nec Latitudinem habeat, nec Longitudinem, quia tamen spatium terræ nobis cognitæ occasum inter & ortum à Lusitania per Europam & Asiam ultra Sinas protensum lon-

longius est, quàm alterum, ab ultimis Sueciæ finibus usque ad extremam Africae oram meridionem versus porrectum, ideo illud *Longitudinem*, hoc verò *Latitudinem* appellabant veteres.

5. *Quid est elevatio sive altitudo Poli?*

Est Poli ab Horizonte distantia, quæ semper latitudini loci æqualis est; nam quot gradibus vertex loci, ab Æquatore, totidem Polus ab Horizonte distat.

6. *Quæ Poli altitudo sub Æquatore habitantibus? Et quid est sphaera recta?*

Illis nulla esse potest Poli altitudo, cum uterque Polus Horizonti incumbat, ac proinde neuter attollatur. Atque hic situs Globi sphaera recta appellatur, quando nempe uterque Polus Horizonti, & Æquator vertici incumbit.

7. *Quam Poli altitudinem haberent, si qui sub Polis ipsis habitarent? Et quid est Sphaera parallela?*

His summa esset altitudo Poli, utpote qui recta vertici immineret; Æquator autem & Horizon ibi concurrerent, essentque paralleli, ac proinde Sphaera parallela.

8. *Quam demum Poli altitudinem habent, qui neque sub Polo, neque sub Æquatore, sed utrique obliquè interjacent? Et quid est Sphaera obliqua?*

His alia atque alia est Poli altitudo, prout nempe à Polo minus, magisque sunt remoti. Quò propinquior autem regio quædam polo est, e-

ma-

major ibi est altitudo Poli. Omnis porro hic Globi situs Sphæra obliqua dicitur.

CAPUT IX.

De Zonis.

1. *Quid sunt Zonæ?*

Sunt spatia quædam, seu circuli lati, Æquatori paralleli, inter 2. Tropicos & Polares circulos comprehensi, quibus veluti cingulis & fasciis totus Globus terrestris circumdatur & cingitur.

2. *Quot sunt Zonæ?*

Quinque à Geographia numerantur. Duæ frigidæ, Septentrionalis & Australis. Duæ temperatæ, itidem Septentrionalis & Australis, & una torrida.

3. *Quot sunt Zonæ frigida?*

Quæ inter circulos Polares & Polos ipsos locatæ, ob Solis diurnam absentiam, & remotiorem nimiam immodico frigore vexantur.

4. *Quæ sunt Zonæ temperatæ?*

Quæ Tropicos inter ac Polares circulos quasi in medio frigus inter & calorem positæ sunt, unde & temperatæ dicuntur.

5. *Quid est Zonæ torrida?*

Est spatium inter duos Tropicos comprehensum, & ab Æquatore bifariam divisum, cujus pars, quæ ad Septentrionem vergit, Torrida Borealis, quæ ad plagam Meridiam, Australis dicitur.

6. *Cur*

6. *Cur vocatur torrida?*

Quòd continuo Solis, nunquam id spatium egredientis, ardore quasi torreri, atque idcirco à nemine inhabitari posse olim putabatur. Verùm passim à mortalibus incolitur, longioris temperie noctis, crebrisque imbribus nimium calorem mitigantibus.

C A P U T X.

De diversis anni temporibus in diversis Zonis.

1. *Quæ anni tempora Zonæ torridæ incolis accidunt?*

Qui sub ipso Æquatore habitant, duas quotannis habent æstates, quia Sol bis eorum vertici incumbit, & duas quasi hyemes; quando nempe Sol versùs Tropicos recedit.

Quænam anni mutationes in Zonis frigidis?

Hic ob nimiam Solis remotionem perpetua ferè hyems est, frigusque ingens.

3. *Quæ anni, temporumque vicissitudines accidunt Zonæ temperatæ incolis?*

His quatuor sunt anni tempora, Hyems nempe, Ver, Æstas, & Autumnus.

4. *In qua Zona continetur Germania Polonia & Ungaria?*

In Zona temperata Septemtrionali.

1. *Quando nostris in regionibus initium est hyemis, Veris, Æstatis & Autumnus?*

Hyems initium sumit 22. Decembris, quando
Sol

Sol Tropicum & signum Capricorni attingit. Ver
 autem 21. Martii, quando Sol Æquatorem &
 punctum Arietis ingreditur. Æstas verò 22. Ju
 nii, quando Tropicum & signum Cancrī; Autu
 mnus demum 23. Septembris, quando Sol ad æ
 quatorem reversus, signum Libræ subit.

CAPUT XI.

De Climatibus.

1. Quid est Clima?

Clima ab *inclinō*, minor Zona, sive terræ spā
 tium est duobus parallelis comprehensum, in que
 dies longissimus dimidiā semper horā crescit
 Hæc porrò climata ab Æquatore ad circulos Po
 lares gradatim descendunt, ita ut inter Parallela
 extremum unius, & extremum alterius climati
 dies longissima differat semihorā. Quò propiū
 tamen hæc climata ad circulos Polares accedunt
 eò sunt contractiora; Nam clima primum &
 Æquatori proximum gradus 8. & 25. minuta, in
 Meridiano numeranda, sequentia gradus sempe
 pauciores; postrema verò non nisi minuta aliquot
 eaque identidē pauciora latitudine sua continent

2. Quot sunt climata?

Quatuor & viginti Septentrionalia, & totidem
 Australia. Cū enim ab Æquatore, ubi dies
 perpetuū est 12. horarum, usque ad circulum Po
 larem, ubi dies longissimus & 24. horarum, dies
 crescat horis duodecim sive 24. semihoris, totidem
 hodierni Geographi numerant climata. A ci
 culo

culo vero
 climata s
 est semin
 ne primi
 sis, duoru
 in quartu
 sive ad l
 3. U

Supp
 gissimus
 rarū: si a
 in perisc
 hæc sub
 renis, su

De d

A Sol
 diu eni
 tur, dies
 delitesc

Quan
 Dies
 semeltr

Inde,
 tem, qu

culo verò Polari ad ipsum usque Polum sex alia climata statui possunt, in quibus differentia non est semihorarum, sed mensium, ut nempe in fine primi climatis dies longissimus sit unius mensis, duorum in secundi, trium in tertii, quatuor in quarti, quinque in quinti, & in fine sexti, sive ad Polum ipsum sex mensium.

3. Undenam sciri potest, quoto sub climate quilibet locus situs sit.

Supputandæ erunt semihoræ, quibus dies longissimus superat diem Equinoctialem sive 12. horarum; si enim hunc superat semihoris octonis, uti in plerisque Germaniæ, Poloniæ & Hungariæ locis, hæc sub octavo sunt climate, si septenis, aut nonis, sub septimo aut nono erunt climate.

C A P U T XII.

De diversis effectibus cursûs Solaris.

1. Unde dies & nox oritur?

A Solis vel præsentia, vel absentia. Quamdiu enim Sol supra Horizontem nostrum moratur, dies est; nox verò, quamdiu infra eundem delitescit.

Quantum diei noctisque spatium sub ipsis Polis?

Dies ibi sex mensium est, hocque elapso nox semestris ingruit.

3. Undenam tam longa dies?

Inde, quod Sol sex mensibus supra Horizontem, qui cum Equatore ibi parallelus est, com-

moretur, perpetuoque in orbem circumiens, se-
signa percurrat, donec infra Horizontem se-
mensibus latens, noctem semestrem efficiat, u-
in Sphæra parallela ad oculum patet.

4. *Quam dierum noctiumque diversitas in
Zonis frigidis?*

Pro varietate climatum dies ibi longissimus
est vel 5. vel 4. vel 3. vel 2. vel unius mensis, ut
supra dictum est: idemque de noctibus, quæ quæ
longiores sunt, eò dies breviores.

5. *Quam longa dies & nox sub Æqua-
tore habitantibus?*

His anno toto dies noctibus sunt æquales, sive
12. horarum, uti in Sphæra recta videre licet.

6. *Quantum diei noctisque spatium sub
Zonis temperatis?*

Varium pro varietate climatum. Sic sub cli-
mate vicesimo quarto & ultimo ultra Sueciam
dies longissimus est 24. horarum; apud nos verò
sub climate octavo dies longissimus est 16. ho-
rarum.

7. *Cur dies versùs Circulos Polares magis
semper magisque crescunt?*

Ob majorem Poli, atque ad eò Tropici altitu-
dinem, quem ubi Sol attigerit, longissimum ef-
ficit diem.

8. *Quid est Aurora? quid Crepusculum?*

Aurora est prima diei lux ad Orientem ante
Solis adventum conspicua, quando Sol decem &
octo gradibus ab Horizonte distat, eòque magis
auge-

gescit, quò Sol Horizonti fit propinquior, epusculum verò est lux illa, quæ post Solis alsum conspicua seorsim minuitur, donec tan- n Sole infra Horizontem decem & octo gra- us depresso, penitus evanescat.

9. *Quam Ascii, Periscii, Heteroscii, & Amphiscii?*

ta distingui solent terræ incolæ pro diversita- umbræ, quam tempore meridiano projiciunt. ii sive umbrâ carentes sunt, qui nullam ha- t umbram meridianam. Tales sunt omnes hæ torridæ incolæ, quoties Sol verticem eorû sit. Periscii sunt, quorum umbra in orbem rgitur. Tales forent, qui directè sub Polibarent, & spheram haberent parallelam. Heteroscii sunt, qui umbram meridianam semper jiciunt vel versùs Boream, vel versùs Austrum. es sunt, qui degunt in Zonis temperatis, vel idis extra Polos: nam qui Boreales incolunt as, semper projiciunt umbram versùs Septen- nem; qui verò Australes, versùs meridiem, phiscii sunt, quorum umbræ meridiemæ mo- sunt Boreales, modò Australes, prout nempe nunc signa Borealia, nunc Australia percur- Ta s sunt omnes, qui intra Zonam torridam, non sub ipsis Tropiciis habitant.

10. *Quam Periaci, Antaci, & Antipodes?*

Periaci à circa & habito, sic dicti sunt, qui sub dem Meridiano & Parallelo habitant, ita tamen in Parallelo unus distet ab altero 180. gradi-

bus, & in Meridiano inter utrumque modius idem Polus. His idem clima, eadem Poli altitudo, eadem anni tempora. At quando uni meridies, alteri media nox est.

Antœci, quasi contrâ habitantes sunt, qui in eodem quidem Meridiano, sed sub diversis Parallelis æqualiter ab Æquatore versùs utrumque Polum distantibus habitant. His simul meridies & media nox est; at cùm dies crescunt Borealibus, Australibus decrescunt, & cùm ver illis autumnus, cùmq; illis æstas, his hyems est &

Antipodes à *contra*, & *pes*, à *terra* sunt, quorum pedes nobis directe obvertunt, atque in eodem quidem meridiano, sed in diverso sunt hemisphærio. Hi nobiscum eundem habent Horizontem, sed diversam ejus faciem, & æqualem Polarum altitudinem; sed Australem illi, nos Borealem. Cùm Sol illis oritur, nobis occidit, cùm illis meridies, nobis media nox est; cùm illis dies a nobis nox longissima, nobis brevissima; cùm æstas illis nobis hyems ingruit &c.

C A P U T XIII.

De usu Globi.

1. *Quo pacto ritè collocandus Globus?*

1. Globum colloca in mensa aut tabula plana ita ut ejus Horizon sit mundi Horizonti parallelus.
2. Polum pro loci tui, ubi versaris, latitudine attolle ab Horizonte.
3. Ita Globum converte, ut meridianus respondeat lineæ meridiana

quam

quam mo
locata; P
Antarctic
correcta, a
servire ut
briorum
ed orient
2. Qu
Verte
Inquis,
meraveris
darum, h
Poli altit
est. Uno
dam gra
subde M
versùs n
3. G
Locum
ca Meridi
raera gra
sùs occas
randi ini
gitudiner
4. G
Attolle
locum hui
occupet,
ianam.

edius quam monstrat pyxis nautica, in basi Horizontis
 li altitudine; Polusque Arcticus respiciat Septentrionē,
 ni meridiana; Arcticus Meridiem. Si desit acus magnetica
 correcta, aut alia linea meridiana in plano ducta,
 qui invenire utcumque poterit structura templorum an-
 tiquissimis Peruvianorum, in quibus ara summa constructa est
 rumquod orientem.

2. *Qua ratione altitudo Poli sive latitudo cu-
 unt Borealis in quolibet loci inveniri potest in Globo?*
 Vertere Globum, donec locus, cujus latitudinem
 as est & requiris, subjaceat Meridiano æneo, in quo si nu-
 unt, queraveris gradus ab Æquatore usque ad locum
 eodeatam, habebis latitudinem quæsitam, simulque
 pt hemisphaerii altitudinem, quæ semper latitudini æqualis
 Horizontis. Unde inventa loci latitudine, attolle toti-
 em Polum gradibus Polum ab Horizonte, locumque
 borealem abde Meridiano, & in hoc Polo Horizontem
 cum alersus numera & habebis altitudinem Poli.

3. *Quomodo inveniendâ longitudo diei?*
 Locum, cujus longitudinem scire cupis, appli-
 ca Meridiano æneo Globi: inde in Æquatore nu-
 mera gradus usque ad primum Meridianum ver-
 sis occasum [vel si à primo Meridiano nume-
 randi initium fit, ortum versus) & habebis lon-
 gitudinem quæsitam.

4. *Quo pacto inveniendus loci Horizon
 & Meridianus?*
 Attolle Polum, prout locus datus exigit; tum
 cum hunc subijce Meridiano, ut Globi verticem
 cupet, & habebis Horizontem simul ac Meri-
 dianum.

9. *Qua ratione possua cognoscere, quora ab terrarum quovis tempore sit hora?*

Locum quem incolis, colloca sub Meridiano æneo, & indicem horarium applica horæ dicitur in tuo loco. Inde si scire cupis horam in plagis orientalibus, volve Globum ab oriente versus occidentem; versus orientem verò si horam quæris in plagis occidentalibus, donec locus, cui horam indagas, subjaceat Meridiano æneo. Tu enim index horarius monstrabit horam quæsitam.

P A R S II.

De mappis seu chartis Geographicis

C A P U T I.

De Planisphærio terrestri.

1. *Quid est Planisphærium terrestre?*

Est mappa sive charta Geographica universalis, quæ totum terrarum orbem in plano depictum exhibet.

2. *Ecquodnam discrimen Globum inter & Planisphærium?*

Ille terrarum orbem in Globo & Sphæra; istud eundem orbem in duo hemisphæria divisum, in plano sive charta ita exhibet, quasi Globus geminas æqualiter dissectus sit partes, ambaque juxta jaceant.

3. *Quia*

Quid sibi volunt *diversæ lineæ in Planisphærio descriptæ?*

Hæ vices subeunt *circulorum in Globo descriptorum*, uti sunt *Æquator*, ejusque *Paralleli*, sive *Æquatores secundarii* 16. per denos quosque *Meridiani gradus ducti*: *Meridianus primus*, & *secundarii* 34. Duo item *Tropici* & totidem *Polares*. *Æquator* ab *occasu* in *ortum* per utrumque *hemisphærium rectæ*, sed *crassioris instar lineæ* extenditur, & in 360. gradus, quorum 180. in uno, totidèq; in altero sunt *hemisphærio*, dividitur, *initio factò à primo meridiano*. *Meridianus* hic ambit utrumque *hemisphæriũ*, ita ut duo appareant *Meridiani*, qui tamen ita sunt *considerandi*, tanquam in unum coaluissent. *Meridiani secundarii* sunt *lineæ incurvæ* intra *Meridiani primarii ambitum* per denos quosque *Æquatoris gradus ductæ* versùs utrumque *Polum*, ubi *lineæ hæ omnes concurrunt*, si *tabulæ sint rotundæ*; non item si *quadrata*. In *Planisphærio* porro *Parallelos* *arctius* in *medio conjungi*, *disjungi* verò in *extremitate* necesse est, id quod in *Globo* minime accidit.

C A P U T II.

De mappis *Geographicis generatim*.

1. *Quid est Chorographia? quid Topographia?*

Chorographia est *regionis descriptio*; *Topographia* verò est *peculiaris cujusdam loci*, v. g. *urbis cum jacente tractu descriptio*.

2. *Quid est mappa seu charta Geographica?*

Est accurata sitūs terræ, vel ejus partium in plano & charta adumbratio.

3. *Quotuplicis generis sunt mappa?*

Duplicis; aliæ enim sunt universales, quæ orbem terrarum universum depictum exhibent; aliæ particulares, & hæc vel *maiores*, in quibus majores orbis partes, ut Europa, Asia, Africa, America depinguntur; vel *minores*, in quibus vel Regionum quodpiam, aut Provincia, vel regionis duntaxat pars, tractusve aliquis delineatur.

4. *Quid in mappis universalibus præcipuè attendendum?*

In harum, imò & quarumcunque mapparum aspectu facies ad Polum Arcticum, sive Septentrionem, qui in superiore parte mappæ inscribitur, convertenda est; sic enim ad dextram erit ortus, ad sinistram verò occasus. Inde quoque patebit, quæ regiones cum præsentē hac comparatæ, sint orientales, quæ occidentales, Boreales vel Australes. Considerandum item, quæ regiones cis aut ultra Æquatorem, quæ ad dextram primi Meridiani; quæve ad sinistram. Dein quæ sub Zona aut climate sit quælibet Regio, quæ ejusdem latitudo & longitudo Geographica, vel etiam Physica, hoc est, quot contineat milliaria in longitudine, latitudine, & circuitu; quæ loci hujus ab altero distantia &c.

5. *Qua*

3. *Qua*
Long
quatori,
ad super
in occas
numera
Quæ
margin
ac Meri
tudinis,
6. *Ca*
Ut li
que Sep
quatuor
plerum
inferio
Ortum
7. *Quo*
Lim
divers
nec rar
&c. ce
8.
Per f
poni sol

5. *Qua ratione in mappis inveniendi longitudo & latitudo loci?*

Longitudinem indicant lineæ transversæ, Æquatori, aut ejusdem Parallelis respondententes, duæ ad supernam, infernamque mappæ oram ab ortu in occasum ductæ *Scale longitudinis*, quod in iis numerantur gradus *longitudinis*, vocari solent. Quæ verò lineæ in dextro sinistroque mappæ margine à Septentrione in Meridiem, ducuntur, ac Meridiano respondent, appellantur *Scale latitudinis*, sive quod idem est *elevationis Poli*.

6. *Cur mappis plerisque pyxis nautica, vulgò compassus appingi solet?*

Ut lingulæ, quæ lilii formam refert, semperque Septentrionem respicit, beneficio mappa ad quatuor mundi plagas aptari possi. Quamquam plerumque pars mappæ superior Septentrionem inferior Meridiem, sinistra Occasum, dextima, Ortum teneat.

7. *Quo pacto Regiones, earumque limites, urbes item & Pagi &c. discerni possunt*

Limites punctis indicantur; regiones verò ipsæ diversis discriminantur coloribus. Urbes turribus, nec rarè castella, oppida, arces, monasteria, pagi, &c. certis quibusdam notis discernuntur.

8. *Qua ratione locorum distantia indagari potest?*

Per scalam milliarium, mappis plerisque apponi solitam.

C A P U T III.

De variis dimensionibus Geographici

1. *Quid est Gradus?*

Est trecentesima sexagesima circuli pars.

2. *Quot milliaria Germanica continet Gradus?*

Quindecim; quod tamen de gradibus in circulis maximis intellinendum; nam in minoribus, quales sunt Paralleli, Tropici &c. Gradu quilibet eó pauciora continet milliaria, quò propius circuli illi ad Polum accedunt.

3. *Quot milliaria Germanica trecenti & sexaginta illi gradus conficiunt? Quot Ungarica?*

Quinquies mille & quadringenta; tot enim milliaria totus terrarum orbis complectitur. Ungarica 3600.

4. *Quid milliaria Germanicū? quid Polonicū? quid Ungaricum? quid Gallicum? quid Italicum?*

Germanicū duarū est horarū, Polonicū unū, Ungaricū triū, sesquihoræ Gallicū, Italicū ferè semihoræ. Advertendum tamen, nullam ferè gentē æquis ubique uti intervallosum dimensionibus; nam sicut Germanis pro regionum diversitate milliaria alia sunt majora, alia minora, alia communia, quorum quindecim unum constituunt gradum in circulis majoribus, ita Hispanis quoque & Gallis leuca & milliaria aliis gentibus sunt inæqualia.

5. *Quid est quod duplex est Minutum?*

Minuta alia sunt horaria, alia Geographica.

Mi-

Minutu
gradis
millia
xagesim
minuta
6
Un
distan
millia
bus lo
7. Q
1. G
spofitu
major
nor qu
itidem
Geom
sive s
Stadiu
mille p
duplex
mensur
Quatu
Est qu
Quinq
Viginti
Octo d

Minutum Geographicum est sexagesima pars gradus, constans dimidiâ horâ sive quarta parte milliari Germanici. Minutum horarium est sexagesima pars horæ, quod minutum dividitur in minuta secunda, & secundum in tertia.

6. *Quomodo scala milliarium applicanda?*

Unus circini pes uni, alter alteri loco, cujus distantis quæritur, infigatur. Inde circino scalæ milliarium admoto, mox patebit, quot milliari- bus locus unus ab altero sit sejunctus.

7. *Quæ sunt minores mensuræ, ex quibus tan- quam partibus milliariæ constat.*

1. Granum hordei secundum latitudinem di- spositum. 2. Digitus. 3. Palmus, qui duplex est major sive *Spithama* duodecim digitorum, & mi- nor quatuor digitorum. 4. Pes. 5. Passus, qui itidem duplex est, major sive *compositus*, qui & *Geometricus* dicitur, quinque pedum, & minor sive *simplex* duorum pedum cum dimidio. 6. Stadium. 7. Milliæ Germanicum sive Italicum, mille passuum. 8. Leuca bis mille passuum, sive duplex milliæ Italicum. Geometræ memoriæ causa mensuras omnes hisce versiculis sunt complexi.

Quatuor è *granis* *Digitus* componitur unus. Eit quater in *Palmo* *Digitus*, quater in *Pede* *palmus*. Quinque pedes *Passum* faciunt; *Passus* quoq; centum *Viginti* quinque *Stadium* dant: sed *Miliæ* Octo dabunt *stadia*, & duplicatum dat tibi *Leucam*.

C A P U T VI.

De variis vocabulis Geographicis.

1. *Quid est Oceanus?*

Est uniuersa aquarum moles, terris passim infusa, orbemque uniuersum immenso propè ambitu circumplectens, qui in varia maria & sinus distribuitur.

2. *Quid est Sinus?*

Est maris pars, in terræ continentis gremium longiùs se insinians, quæ si latior sit, ampliorisque accessûs, nec in terram longiùs procurrens *Baya* vulgò dicitur.

3. *Quid est Fretum?*

Est mare inter duas terras angusto tractu decurrens, & duo maria coniungens.

4. *Quid est Euripus seu vortex maris?*

Est vorago seu gurgis maris, ubi aqua cocleæ instar in se contorta, proxima quæque magno impetu absorbet. Ex Euripis nominatissimus est Chalcidicus, Eubœam inter & Achajam, qui septies quotidie absorbere & revomere undas dicitur. Item maximus ille vortex seu Euripus ad Norvegiam, uti & Charybdis in freto Siculo.

5. *Quid est Bosphorus?*

Bosphorus siue Bosporus à *bovis* & *trajectus*, quasi bovis trajectus, duplex celebratur: unus Thracicus, qui est fretum angustum inter Byzantium in Europa, & Chalcedonem in Asia, quatuor stadiis patens, unde utrinque canus Gallorum,

latra-

latratus
possunt
estque re
pelam i

Est q
ex inu

Bre
congell
naves c
tim app
African
xaque i
runt &
alii sco
pereun

Est
arte ite
atque a
marisqu
rò, ubi
vel ex
citur.

2. Q

1. C
ha coh
contra,

latratus canum, clamoresque hominum exaudiri possunt. Alter Bosphorus Cimmerius appellatur. estque fretum angustum inter Tauricam Chersonesum in Europa, & Sarmatiam in Asia.

6. *Quid est Aestuarium?*

Est quasi sinus quidam aquis marinis refertus. ex inundationibus exæstuantis pelagi.

7. *Quid sunt Brevia & Syrtes?*

Brevia sunt loca maris vadosa & sabulosa, ubi congestis arenarum cumulis quasi aggere quodam naves cinguntur, mergunturque. Syrtes speciatim appellantur duo loca periculosissima in mari Africano, à *trabo*, quoniam arenam copiosam saxaque ingentia trahunt, & huc illucque transferunt & accumulunt, sic appellata. Plures item alii scopuli in mari latentes, quibus allisæ naves pereunt, Syrtes vocari solent.

8. *Quid est Portus?*

Est locus ad sinuosum maris litus à natura vel arte ita aptatus, ut inde solvi appellique navigia, atque à piratarum & hostium insidiis, coeli item marisque injuriis secunda esse possint. Locus porro, ubi naves ancoris tenentur, ac vel onerantur, vel exonerantur, *Rheede* vel *Rbayde* vulgò dicitur.

9. *Quid est continens? quid Insula, Peninsula, Isthmus Promontorium, Alpes & Pylæ?*

1. Continens est terra longo tractu alteri terræ ita cohærens, ut nullo mari sejungatur. 2. Insula contra, terra est aquis undique cincta. 3. Peninsula

sula, græcè Chersonesus, terra est, quæ aquis ita circumdatur, ut tamen aliqua sui parte continenti adhæreat. 4. Isthmus est perangustus terræ limes inter duo maria, Peninsulam cum continente vel cum alia Peninsula connectens. 5. Promontorium est mons in mare longius procurrans. 6. Alpes non tantum sunt montes illi præalti, qui Italiam à Gallia Germaniaque separant; sed ii quoque omnes, qui tractu continuo per totam propemodum Europam brachia quasi exporrigunt, varique à variis regionibus trahunt nomina. 7. Pylæ à Porta sunt angustæ montium fauces sive aditus.

10. *Quid est littus? quid ripa?*

Littus sive ora est terra mari adjacens, quæ fluvibus alluitur; Ripa verò est terræ extremæ ora, quæ utrinque flumine alluitur. Littus propriè de mari dicitur, sicut Ripa de fluminibus.

11. *Quid est fons, torrens, fluvius, lacus, stagnum et palus?*

1. Fons est aqua scaturiens, ac velut saliendo aut ebulliendo è tellure prorumpens. 2. Torrens est aqua magno fluens impetu è copiosis aut diuturnis imbribus vel soluta nive nascens, & nonnunquam propè deficiens. 3. Fluvius est aqua jugiter decurrens fluensque, è pluribus rivis ac torrentibus collecta. 4. Lacus est aqua quiescens ex pluribus in fundo scaturigionibus, aut etiam rivo vel fluvio interfluente, perennibus

lym-

lymphis ab
6. Palus est
ex pluvii
bus fontib
ca præferi

Sunt f
aliam et

De

Quana

In terra

ur in du

planisphæ

vetus orb

2. Qu

In tre

Quasqua

de maria

ius erant,

ltria. Se

veteris o

urique

ignora.

Hic à C

primam d

Florentino

America e

mpnis abundans 5. Stagnum est minor lacus.
Palus est aqua quiescens, cœnosa, putridaque
pluviis ut plurimum, nivibusque aut tenuiori-
is fontibus & rivullis collecta, ac subinde, sic
præsertim æstate evanescens.

11. *Quid sunt Ostia?*

Sunt fluviorum exitus, per quos in mare vel
iam etiam fluvium exonerantur.

C A P U T V.

De Globi terraquei divisione.

Quasnam in partes orbis terrarum dividitur?

In terram & aquam. Terra rursus dividi-
r in duas prægrandes Insulas, quarum quæ in
anisphærio dextram occupat hemisphærium,
tus orbis, sinistrum, novus orbis appellatur.

2. *Quas in partes orbem veterem divisere an-
tiquiores Geographi?*

In tres, Europam nempe, Asiam & Africam.
Quasquam ex his ipsis & Regiones, & Insula,
maria complura id temporis incognita pro-
s erant, quæ posterorum solers detexit indu-
ria. Sed & hac nostra ætate novi æquè ac
terris orbis regiones non pauca, præsertim, quæ
rique Polo circumjacent, nobis adhuc sunt
notæ.

3. *Quod novo orbi nomen?*

Hic à Christophoro Columbo Genuensi 1492.
simùm detectus, ac postea Americo Vesputio
orientino, qui magna ex parte eandem Iustravit
merica est appellatus.

4. *Quem situm quatuor hae orbis partes obtinent*
Europa Septentrionem, Asia Orientem, Africa
Meridiem, America Occidentem spectat,

CAPUT VI.

Divisio Aquarum.

1. *Quas in partes dividitur Oceanus?*
Hic à quatuor orbis plagis, dein etiam à variis
quas alluit, regiopibus varia trahit nomina.

2. *Quid est Oceanus Septentrionalis sive
Glacialis?*
Qui ad Septentrionem recedens vehementer
frigore congelascit.

3. *Quid est Oceanus Orientalis, Eous, sive
Indicus?*
Qui Orientem versus ultra Asiam & China
porrigitur.

4. *Quid Oceanus Australis sive Aethiopicus?*
Qui Aethiopiam partemque Africae Australem alluit

5. *Quid est Oceanus Occidentalis sive Atlanticus?*
Qui ultra Hispaniam & Lusitaniam Occiden-
tem versus procurrat, nomenque trahit ab Atlan-
tici monte maximo, qui ab ea Oceani parte per totam
Africam se extendit.

6. *Quid est Mare Pacificum, vulgò Mar del Zur?*
Quod Asiam inter & Americam & terram Aus-
tralem incognitam, sive Magellanicam interfusum
ab Hispanis *Mar del Zur*, id est, Mare Australe
& Pacificum à fluctuum placiditate nominatur

7. *Quid*

7. *Quid est*
Quod
Equatore
8. *Qu*
Diver
quas allu
Pars
per fretu
Africam
Mare Me
10. *Ubin*
In Tur
nubius se
tuas fretè
Septer
littora
tam appe
Ponti Eu
12. *U*
Egypt
robicus, si
vel à Re
pulto; ve
thiopes
germinat
Est ma

Quid est Mare Septentrionale, vulgò *Mar del Nord*?
 Quod Americam inter, Europam & Asiam, ad
 Equatorem usque protenditur.

8. Quid est Mare Gallicum, Germanicum,
 Hybernum, Indicum &c.

Diversæ sunt Oceani partes, quæ à regionibus,
 quas alluunt, sic appellantur.

9. Quid est Mare Mediterraneum?

Pars est Oceani Atlantici, qui à Solis occasu
 per fretum Gaditanum irrumpens inter Europam
 Africam & Asiam medius quasi diffunditur, unde
 Mare Mediterraneum & Internum dicitur.

10. Ubinam Mare Nigrum, sive Pontus Euxinus?

In Turcia Europæa Asiam versùs, in quod Da-
 rubius se evolvit. Dicitur Nigrum ob perpe-
 tuas ferè nebulas mari huic incumbentes.

11. Ubinam Mare Album?

Septentrionem versùs ad extrema Moscoviz
 ttorâ; quo nomine Barbari etiam Mare Egæ-
 um appellant ad distinctionem Maris nigri, sive
 Ponti Euxini.

12. Ubi Mare Rubrum, sive Erythraum?

Ægyptum inter & Arabiam, sinu idcirco A-
 rabiæ, sive Mare Rubrū dictū, vel ob rubras arenas;
 vel à Rege Erythra, in Insula Ogyri ibidem se-
 cundo; vel potius ob rubram plantam, quam Æ-
 thiopes *Zuph* vocant, in mari hoc copiosissimè
 erminentem.

13. Quid est Archipelagus?

Est mare plurimis insulis interceptum, quale
 est

est 1. *Ægæum*. 2. *Mexicanum* ad insulas *Antilla*.
 3. *Archipelagus S. Lazari* ad insulas *Marianas*.
 Ad insulas *Maldivas*, quarum incredibilis numerus in mari *Indico*.

14. *Quid est Propontis sive Mar di Marmora?*

Est mare illud, quod ab *Hellesponti* angustii sive freti *Dardanellarum* ad *Thracicum* usque *Bosphorum* protenditur. Dicitur *Propontis* ab *ant* & *mare*, quasi vestibulū *Ponti Euxini*. Hodie *Mar di Marmora* ab adjacente insula & urbe *Marmora* appellatur.

15. *Ubinam Mare Caspium, sive Mar de Sala?*

Mare Caspium sive *Hyrceanum* (hodie *Mar de Sala*, & *Mar de Bachu*, item *Mare clausum*) *Persiam* inter, *Tartariam* magnam, *Moscoviam* & *Georgiam* (vulgò *Gurgisfan*) concluditur, neque alteri mari, nisi forte per occultos meatus, miscetur. Unde *Ptolomæus* maluit iacum appellare eum pedibus circumiri possit. In hoc mare *Oxus* fluvius, & *Volga* ingenti aquarum mole sesevolvunt.

16. *Ubi Mare Balticum, Sinus Finnicus, Bothnicus & Livonicus?*

Mare Balticum (olim *Sinus Codanus*, sive *mare Orientale*) *Daniam*, *Sveciam*, *Livoniam*, *Prussiam*, *Pomeraniam* & *Poloniam* interjacet, atque in tres iterum *Sinus* se diffundit, *Bothnicum* nempe, *Finnicum* & *Livonicum*. Verum hæc omnia clariùs ob oculos ponent *mappæ Geographicæ*, de quibus modo agendum.

C A P U T VII.

¶ Mappa Geographica Europæ.

1. *Quanam sub Zona sita est Europa?*

Partem potissimam sub Zona temperata Septentrionali.

2. *Qui Europæ termini?*

Hanc ad Orientem Obius fluvius ab Asia; ad Meridiem mare Mediterræneum ab Africa disternat. Ad Occidentem Oceanus Atlanticus, ad Septentrionem mare Glaciale interjacet.

Quæ Europæ in mappa Geographica species?

Virginis sedentis, cujus diadema Lusitania, caput Hispania, monile montes Pyrenæi, collum &pectus Gallia, brachium sinistrum Britannia magna & Hibernia, dextrum Italia. Sub lava axilla Belgium, sub dextra Helvetici foederis sunt Provinciae. Reliquum Corpus est Germania, Polonia Hungaria; genua Dania, Suecia, Norvegia, toga Moscovia, syrma Turcia Europæ & Græcia.

4. *Qui præcipui Europæ fluvii?*

1. Tanais fluvius est Moscoviæ. 2. Lithvaniæ Borysthenes. 3. Germaniæ Danubius & Rhœnus. 4. Italiæ Tiberis & Eridanus, sive Padus. 5. Angliæ Tamesis. 6. Galliæ Rhodanus, Sequana & Ligeris. 7. Hispaniæ Iberus, & Bætis. 8. Lusitaniæ Tagus & Durius. Poloniæ Vistula.

5. *Qui Europæ montes celebriores?*

Præ omnibus commemorandæ sunt Alpes, quæ Italiam à Gallia & Germania sejungunt: quippe

non tantum montes Pyrenæi, qui Galliam ab Hispania separant; sed Sabaudia quoque, Valesiæ, Helvetiæ, Rhetiæ, Tyrolis, ditionis Salisburgensis, Carinthiæ, Carniolæ, Styriæ &c. montes item Carpathii, qui Poloniam ab Hungaria & Sudetis sive Gigantei, qui Bohemiam à Silesia determinant, Alpina sunt brachia.

6. *Quid de Sylvis memorandum?*

Sicut montes, ita & sylvæ, licet diversis appellantur nominibus; ab Alpibus tamen omnes incipiunt, indeque continuò quasi tractu quaquaversum se propagant. Inter omnes principatum tenet Sylva Hercynia, quæ 1. ad Brisgojam & in ditione Fürstenbergensi *Sylva nigra*, 2. in Palatinatu inferiore *Ostema*, 3. in Episcopatu Bâbergensi, *Steigerwald*. 4. inter Lohnâ & Sigâ fluvios *Wersstewaldia* sive *Occidentalis*, 5. Francofurtû inter & Abbatiam Fuldentem, 6. in Principatu Grubenhagenensi & Anhaltino *Hercynia*. 7. in Thuringia *Thuringica*, 8. in Bohemia *Bohemica* appellatur &c. Hæc Franconiam ab Hassia & Thuringia, Bohemiam à Voithlandia, Palatinatu Superiore & Bavaria dispescit, & in Moraviam, totumque ferè Noricum, Hungariam, Transylvaniam, Valachiam, Moldaviam, Poloniam, Russiam, Moscoviam &c. porrigitur.

7. *Quot miliaribus Europa circumseribitur?*

Longitudo ejus summa à Promontorio Sacro Lusitanæ (Capo S. Vincente) ad Obii usque fluminis ostiû milliaribus Germania circiter nongenta; lati-

latitudo
Pelopon
Eappia
Nord-C
ditur.
&

Euro
fit infe
humani
morum
rogativis
9
Decer

1. Sca
giam &
mus. 2
garia, 5
tania a
Hibernia
addimus

u.
1. Bel
baudia,
sunt. 5.
& Tartar
topzam i
Dividi
tes, Penia

latitudo verò maxima à Tanaro (Cæpo Matapan) Peloponnesi promontorio ad extremum usque Lappiæ Norvegicæ promontorium Boreale, vulgò Nord-Cap miliaria amplius quingenta completur.

8. *Quanam inter quatuor Orbis partes principatum obtinent?*

Europa, quæ licet magnitudine cæteris longè sit inferior; bellicæ tamen laudis gloriâ, artium, humanitatis & literarum culturâ, negotiationibus, morum ac vitæ politioris disciplinâ, aliisque prærogativis principem sibi locum jure vindicat.

9. *Quanam præcipue Europæ partes?*

Decem majores, octoque minores.

10. *Quanam majores decem?*

1. Scandia sive Scandinavia peninsula, Norvegiæ & Sueciæ complectens, cui Daniæ jungitur. 2. Moscovia sive Rossia, 3. Polonia, 4. Ungaria, 5. Turcia Europæ, 6. Germania, 7. Britannia magna hoc est Anglia & Scotia, adjunctâ Hibernia, 8. Italia, 9. Gallia, 10. Hispania, cui addimus Lusitaniam.

11. *Quæ octo minores Europæ partes?*

1. Belgium, 2. Lotharingia, 3. Helvetia, 4. Sædia, quæ Galliam inter & Germaniam sita est, 5. Transylvania, 6. Valachia, 7. Moldavia, 8. Tartaria minor, quæ Poloniam & Turciam Europæam interjacent.

12. *Quæ alia Europæ divisio?*

Dividi hæc etiam potest in regiones continentes, Peninsulas & Insulas.

13. *Quæ Peninſula?*

1. Scandinavia, 2. Cherſoneſus Cimbrica, ut hodie Jutia & Slesvicum, 3. Cherſoneſus Taurica ſive Tartaria Crimæa, 4. Peloponneſus ſive Morea. Continentes ſunt reliquæ regiones paulatim memoratæ; è quibus tamen Italia etiam inter peninſulas numerari poteſt.

14. *Quæ Inſula?*

1. In Oceano ſunt Anglia, Scotia, Hibernia, Islandia cum minoribus aliquot. 2. In mari Bæltico Seelandia, Fionia, pluresque alia minores. In Mediterraneo Sicilia, Sardinia, Corſica, Cædia ſive Creta, Balearis major, ſive Majorica, Balearis minor, ſive Minorica &c.

15. *Quæ Regiminis forma in Europa?*

Triplex. 1. *Monarchica*, ubi unus ſolus rerum potitur. 2. *Ariſtocratica*, ubi Optimates imperant. 3. *Democratica*, ubi plebs ipſa dominatur vel ſaltem ex hac deliguntur populi præſides. Siqui porro ex triplici hac claſſe ſubjectos ſi populos propè ut mancipia habent, ſuis duntaxat rationibus, commodisque intenti, ii Tyranni appellantur.

16. *Quæ in Europa lingua uſitata?*

Quatuor matrices, Græca nimirum (cujus tamen uſus hodie rariffimus) Latina, Teutonice & ſclavonica. E *Latina* Italica, Gallica & Hiſpanica. E *Germanica* Suecica, Danica, Belgica & Anglica; è *ſclavonica* verò Bohemica, Polonica, Ruſſica &c; ortum traxere.

17. *Quæ*

17. *Quæ antiquæ Europæ divisiō?*

1. Magna Peninsula Scandinavia Sueciam & Norvegiam. 2. Sarmatia Europæa Moscoviam, Poloniam & Lithvaniam, 3. Illyricum Dalmatiam, Bosniam, Croatiam, Istriam, Forum Julium &c. 4. Scythia Europæa Transylvaniam, Valachiam, Moldaviam, & Tartariam minorem, 5. Thracia Romaniam sive Turciam Europæam, 6. Mœsia Serviam & Bulgariam. 7. Pannonia Hungariam, regionesque conterminas complectebatur. Germania porro, Gallia, Italia, Hispania, Britannia &c. pristinam appellationem etiamnum retinent.

C A P U T VIII.

De novem majoribus Europæ partibus. Exordium ducimus à Germania. Inde ad Septentrionem digressi, à Peninsula Scandinavia ad Lusitaniam usque gradum faciemus.

§ I.

De mappa Geographica Imperii Germanici.

1. *Quis hujus situs, qui terminus?*

Meditullium feruæ Europæ tenet, atque ad Septentrionem mari Germanico & Baltico, ad orientum Hungariâ & Poloniâ, ad Austrum Italiâ & Helvetiâ, ad occasum Galliâ & Belgio terminatur.

2. *Quæ Germania magnitudo?*

Ab occasu orientum versus ad ducenta; à Septentrione

erione meridiem versus ad centum quinquaginta
toto verò ambitu suo ad sexcenta milliaria Ger
manica complecti dicitur.

3. *Qui precipui Germania fluvii?*

Hi quatuor, Danubius, Rhenus, Albis & Ode
ra sive Viadrus. 1. Danubius omnium Europæ
maximus, oritur in arce Doneschingensi Fursten
bergicæ ditionis, indeque Ulmam (ubi Ilera am
suctus Istrium patiens est) Dilingam, Donaver
dam, Neoburgum, Ingolstadium, Ratisbonam
Straubingam, Passavium, Lincium, Viennam &c
præterfluens, amplius sexaginta fluvijis celebri
ribus receptis, in Pontum Euxinum se exonerat.
2. Rhenus in monte Adula sive S. Gothardi bini
fontibus, quorum borealior *Rhenus anterior*, Au
stralior *Rhenus posterior* nuncupatur. scaturiens
perque lacum Acronium, qui & *Constantiensis*, *Br
gantinus* & *Podamicus* appellatur, suum profe
quens cursum, Scaphusiam, à qua haud proci
abfunt cataractæ Rheni majores, & Lauffenbur
gum, ubi cataractæ minores, Basileam, Brisacum
Argentoratum, Spiram, Wormatiam, Mogun
am, Coloniam &c præterlabitur, donec in Bel
gio in alia atque alia divisus cornua inter are
narum tandem cumulos absorbetur. 3. Albis in
Bohemiæ & Silesiæ limitibus nascens, Dresdam
Misenam, Wittembergam, Magdeburgum, &
Hamburgum præterfluit, ac demum vastissimo
estio in Oceanum Germanicum se effundit. 4
Odera in Silesiæ & Moraviæ confinibus ortus Si
lesiam

lesiam &
Pomerani
cum disti

Frum
minibus,
tallis iter
tam not
ducenda

Ad se
mei, utpo
dustria de
pulverem
Germani
bellica it
ni, quasi
runt cog
erat ado
des thori
que sum
religione
Germano
Monaster
pietatis
quam ve
laudes h
ma illa t
religione
tum pro

esiam & Marchiam Brandeburgicam rigat, inque Pomerania citeriore in aquarum suarum sive lacuum diffusus, tribus ostiis mari miscetur Baltico.

4. *Qua porro terræ indoles?*

Fruento, vino, pascuis, pecoribus, feris, leguminibus, arborum fructibus omnis generis: metallis item & mineralibus rebusque cæteris ad vitam non commodè tantum, sed delicatè quoque lucendam abundat.

5. *Qui Germanorum mores?*

Ad artes & scientias omnes apprimè sunt idonei, utpote ad quas nec ingenium ipsis, nec industria deest. Typographiam, Chalcographiam, pulverem nitratum, bombardas, aliaque plurima Germani invenère. Fortitudine porro ac virtute bellica ita semper præstabant, ut idcirco Germani, quasi *provisi viri* & Allemani, *omnes viri* fuerint cognominati. Ad imitationem olim omnibus erat adolescentum continentis, conjugatorum fides thori inviolabilis, candor, fidelitas sinceritasque summa, & immota præcipuè in Orthodoxa religione constantia. Sed fidem propè superat Germanorum in fundandis dotandisque Templis, Monasteriis, Sacerdotiis, Xenodochiis, aliisque pietatis monumentis liberalitas & munificentia, quam vel saxa ipsa hodieque loquuntur. At verò audes has plurimum obscuravit cum luctuosissima illa tot millium Germanorum ab avita fide religioneque Orthodoxa defectio; tum inconsultum prorsus peregrinas uti vestes, ita & mores

imitandi studium. Unde aliarum nationum S
mi haud injuriâ appellari solent, qui utinam e
rundem potius virtutes ac prærogativas, quàm v
tia & abusus æmulari studerent.

6. *Quæ in Imperio Germanico regiminis forme*
Monarchica, Aristocraticæ permixta.

7. *Quæ ibidem Religio?*

Fuit hæc inter præcipua inclytæ Germaniæ de
cora, quod jam inde à tempore illo, ex quo no
men dare coepit Religioni Catholicæ, constanti
ferè Germanâ in eadem semper permanserit im
mota, *fidei ac labii unius*, quoad Lutherus impi
novarum rerum molitione confusionem plusquam
Babylonicam & chaos horrendum iniecit. Und
factum, ut in luctuosissima illa rerum omniur
conversione ac perturbatione secta quoque Lath
rana & Calviniana pluribus in locis Religionem
Catholicam antiquissima sua statione, quam pe
tot sæcula tenuit dejecerit.

8. *Qui Ordines, Statusque Imperii Ro-*
mano-Germanici?

1. Imperator tanquam Caput. 2. Electores Sa
cri & Profani. 3. Archiepiscopi & Episcopi. 4
Ordinum Magistri. 5. Duces ac Principes laici
6. Principes Abbates & Præpositi. 7. Abbates &
Antistites non Principes. 8. Imperii Comites, 9
Equites & Nobiles. 10. Urbes Imperiales.

9. *Quæ Imperii Germanici divisio?*

Hoc Maximilianus I. Anno 1512 divisit in decem
ut vocant, *Circulos*, quorum tres, Austriacus nem

pe. Bavar
nos n m
cus Rhen
perior &
circumfer
Burgund
occupat
defectio
gnam p
præterm
spaniæ R

1.
I. E.
periores
Anassus
Anassus
stra in
tropolis
scopatu
leberum
II. D.
rem div
est Gra
culis, A
na et j
Maria C
lebratilli

e. Bavaricus, & Suevicus Danubio; tres, Rhenu-
 us n mirum Superior & Inferior, a c Westphali-
 us Rheno; tres item, Franconicus, Saxonix Su-
 erior & Inferior Mœno, Albi & Oderâ ferme
 circumscribuntur. Circulum Burgundicum, quâ
 urgundiæ antehac Comitatum, à Gallis postea
 eoccupatum, & Belgii Provincias tum Batavorum
 efectione, tum armis Gallicis ab Imperio ma-
 nam partem avulsas, complectebatur, silentio
 rætermittimus. Circuli hujus Director erat Hi-
 panix Rex.

I.

Circulus Austriacus.

1. Quæ Regiones hoc Circulo continentur?

I. Archiducatus Austriæ, qui dividitur in su-
 periolem & inferiolem. Hæc infra, illa supra
 Anassum est. Mediam interfuit Danubius, cui
 Anassus infra urbem cognominem se miscet Au-
 striæ inferioris totiusque Imperii Germanici, me-
 tropolis est Vienna, Imperatoris Regiâ, Archiepi-
 scopatu, Academiâ, propugnaculis &c. longè ce-
 eberrima.

II. Ducatus Styriæ, in superiorem & inferio-
 rem divisus. Inferioris totiusque Ducatus Caput
 est Gracium ad Muram amnem, arce, propugna-
 culis, Academiâ &c. celebris. In superiore Sty-
 ria est Judenburgum, Seccovium Episcopi sedes,
 Mariæ Cella cœlestibus favoribus & prodigiis ce-
 lebratissima. Ducatui quoque huic, annexus est.

Com

Comitatus Cillejensis, cujus urbs primaria Cille ad Savum.

III. Ducatus Carinthiæ, superior & inferior, ubi Episcopus Gurcensis & Lavantinus. Urbs princeps est Clagenfurtum.

IV. Ducatus Carniolæ, cujus caput Labacum Episcopi sedes. Memoratu dignus est Lacus Ciconicensis, ubi anno eodem & piscari & frumentari & venari licet, aquis ingruente hyeme cum magna piscium copia ex abdito profluentibus apparente verò æstate recedentibus. Huc referenda quoque sunt 1. Marchia Vinidorum, cujus caput Metulum, in Croatia limitibus. 2. Comitatus Goritiensis, cum urbe cognomine. 3. Comitatus Gradiscanus, Comiti de Althann jure beneficario traditus. 4. Aquileja urbs olim percellibris, hodie in solitudinem propè redacta. 5. Tergestum Urbs Istriæ cum portu. 6. Flumen Friam, seu Flumen S. Viti, Urbs ad sinum Carnarium.

V. Comitatus Tyrolensis, in Provinciam Austriam, vallemque Oenanam distinctus, cujus Metropolis est Oenipontum, ubi est Academia, olim Merania Ducum Meraniæ Sedes erat. Bolsanum solemnibus nundinis, Hala salinis, officinâ Monetariâ, regio Parthenone celebris est. Sunt item in hoc Comitatu duo Imperii Principes & Episcopi, Tridentinus & Brixinensis quorum ille Tridenti, hic Brixinæ sedem habet Episcopalem.

VI. Austria Anterior sive Suevia Austriaca, ubi
 Marchionatus Burgoviensis cum urbe cognominata,
 & Günzburgo. 2. Comitatus Montforten-
 Urtis, Brigantinus item & Veldkirchensis, quorum
 le ab urbe primaria Brigantia; hic à Veldkirchio
 abacur nomen trahit. 3. Dynastia Nellenburgica cum
 us Circe cognominæ. 4. Comitatus Hohenbergensis,
 rumentum Rottenburgum ad Nicarum. 5. Urbs Con-
 e comantia. 6. Præfectura Provincialis Suevica, plu-
 entibus urbes & oppida complectens. 7. Brisgoja,
 e refectus Caput Friburgum, urbs munitissima, ubi &
 m, eadem; item Brisacum fortissimum adversus
 2. Coiallos propugnaculum. 8. Quatuor urbes Sylve-
 3. Cores Rhenofelda, Sekinga Lauffenburgum, &
 urebe Valdishutum, quibus accedit Comitatus Hauca-
 perce einensis.

2 *Quis Circuli Austriaci Director?*

Imperator ipse tanquam Archidux Austriæ.

3. *Quæ ibidem Religio?*

Avita ubique Religio Catholica nunc floret.

*Quæ aliæ insuper Regiones Domui Austriacæ
 sunt subjectæ?*

I. Bohemiæ Regnum in decem & octo Circu-
 is distributum, cujus Metropolis Praga ad fluvi-
 m Moldavam sita, sede Archiepiscopali, arce
 gia, Academiâ &c. præsignis, *Triurbs* dicta,
 uod ex *Nova, Vetere, & Parva* Praga constet.

II. Moraviæ Marchionatus à Moravo amne, à
 uo in duas ferè partes dividitur, nomen trahens
 urbes præcipuæ sunt Olomutium, ubi Episcopalis
 sedes

sedes & Academia, & Bruna à Suecis A. 1645. i
rito conatu oblecta.

III. Silesiæ Ducatus superior & inferior in d
cem & septem Principatus & sex Dynastias div
sus Totius Silesiæ Metropolis est Vratislavia, u
sedes Episcopalis, & Academia, à Leopoldo
fundata. IV. Serviæ Regnum, cujus Metropol
Alba Græca A. 1717. post insignem de Turcis r
latam victoriam recuperata est cum urbibus Orf
va, Semendria, Passarovicio &c.

V. Slavoniæ Regnum, cujus urbes præcipu
Pofega; Essechinum, Gradisca, Petrovaradinū &
cum Comitatu Sirmienti, urbeque cognomine, u
Episcopi sedes.

VI. Croatiæ Regnum, cujus pars etiam nu
sub jugo Turcico gemit. Urbes præcipuæ tu
Caroloftadium, Zagravia, ubi Episcopi sedes &
Academia, Castanovicium &c.

VII. Dalmatiæ Regnum, ex quo etiam Vene
Turcæ & Republica Ragufana sibi partem vi
dicant. Austriacis subest 1. Urbs Senia, ubi Ep
scopi sedes & portus ad sinum Carnarium, vulg
Carnero. 2. Buccaris urbs, ubi portus insignis, me
cimoniis recens destinatus.

VIII. Bosniæ Regni pars, Savi ripis edjacer
Austriæ cessit pactis Passarovicensibus. IX. I
Hungaria. X. & Transylvania, XI. & Belg
Austriaco infra dicetur. In Italia Austria
subest.

XII. Neapolitanum Regnum, quod etiam R
gnum

gnum Sic
dicatur, i
decim Pro
modum &
duas ferè
Neapolis,
chiopisco
gno Arc
bes 1580
XIII. S
tribus pro
eria à tre
dividitur
præcipuæ
mum.
Vino, fru
liæ horu
possit.

1. 4
Electo
episcopu
2. 1
1. Du
divisus.
lis & Ele
dein Burg
cant; Elec
Academia

num Siciliae cis Pharus, seu fretum Siculum, dicitur, in quatuor majores atque universè in duodecim Provincias distributum, regio fertilis admodum & culta, atque ab Apennino monte in duas ferè partes secta. Regni Metropolis est Neapolis, urbs amplissima & frequentissima, Archiepiscopi & Proregis sedes. Sunt in hoc Regno Archiepiscopatus 20. Episcopatus 107. & urbes 1580.

XIII. Sicilia, seu regnum Siciliae trans Pharus, tribus promontoriis terminatur; unde & Trinaria à *tres* & *summitas*, *promontorium*, dicitur, dividiturque in tres Provincias seu valles. Urbes praecipuae sunt Messina Proregis sedes, & Panormum. Utrobique Archiepiscopus Sacris praest. Vino, frumento, fructibus &c. ita abundat, ut Italiae horreum ac promptuarium jure appellari possit.

II.

Circulus Bavaricus,

1. Quinam Circuli hujus Directores?

Electoꝝ Bavarus (qui & circuli Dux) & Archiepiscopus Salisburgenſis.

2. Quae Regiones Electoꝝi Bavaro subjectae?

1. Ducatus Bavariae in superiorem & in ferioꝛem divisus. Superioris, totiusque Bavariae Metropolis & Electoꝝis sedes est Monachium ad Isaram; dein Burghusium ad Salzam, ubi *Regimen*, ut vocant, Electoꝝale, Ingolſtadium ad Danubium, ubi Academia, Landsperga ad Lycum, Neo-Oettinga ad

ad Oenum. Inde haud procul abest Oetting
 vetus, sacris peregrinationibus ad Thaumaturg
 Deiparae statuam à mille amplius annis longè la
 tèteque celebratissima. In inferiore Bavaria emi
 nent urbes Landshutum & Straubinga cum Ele
 ctorali utrobique *Regimine*, Ratisbona item, Re
 gum olim & postea Ducum Bavariae sedes &c.
 2. Palatinatus superior, cujus Metropolis cum E
 lectorali *Regimine* est Amberga. 3. Landgravia
 tus Leuchtenbergensis cum urbe Pfreimbda. 4.
 Comitatus Camensis, Breitenokensis, &c. 5. I.
 Svevia, Dynastia Mindelhemienfis, Comitatu
 Wifensteigenfis, Donawerda. urbs olim Imperia
 lis, Wemdinga &c.

3. *Quinam in hoc Circulo status Ecclesiastici?*

I. Archiepiscopus Salisburgensis, Legatus Pon
 tificius natus, Germaniae Primas &c. Metropoli
 sedesque Archiepiscopi est Salisburgum, ubi &
 Academia. II. Episcopus Frisingensis. Urbs se
 desque Episcopalis est Frisinga. III. Episcopo
 Rarisbonensis. cujus Dioecesis olim latè per Bò
 hemiam protendebatur. Sedes Episcopi est Ra
 tisbona. IV. Episcopus Passaviensis. Urbs sedes
 que Episcopi est Passavium seu Patavia, quadrifa
 riam divisa, nempe in Passavium, Instadium, Ilz
 stadium & Oberhusium. V. Princeps, Præposi
 tus Berchtolsgadensis, Canonorum Regularium
 S. Augustini, cui urbs Berchtolsgada cum adja
 cente tractu subest. VI. Principes Antistitæ *Mo
 nasterii*, ut vocant, Inferioris & superioris Ratis
 bonae.

Done. VI
 mermi Ra
 I. Dux
 dem juxta
 des Lavin
 Palatinat
 Hilpoltst
 censis è L
 est Sulzba
 Princeps
 Sternstein
 IV. Comi
 in superio
 varis, C
 latinatu C
 extincti,
 bona.
 Ubiqu
 in Comite
 beque Ra
 ne defici
 I. Q
 I. Epi
 gè olim I
 wali Chri

one. VII. Abbates Cæsarensis, & ad S. Em-
 herami Ratisbonæ.

4 *Qui reliqui Status Seculares?*

I. Dux Neoburgicus, cujus Ducatus hinc qui-
 em juxta Danubium, ubi Neoburgum, Ducis se-
 es Lavinga, Hochstadium &c. illinc verò per
 alatinatum superiorem, ubi Schwandorfium,
 Hilpoltsteinium &c. porrigitur. II. Dux Sulzba-
 ensis è Domo Palatina Neoburgica, cujus sedes
 st Sulzbachium in Palatinatu superiore &c. III.
 princeps Lobkowitzius, ob Comitatum principem
 sternsteiniensem in superiori itidem Palatinatu.
 V. Comites, Hohe waldekenfis & Maxlerainius
 n superiore, & Ortembergicus in inferiore Ba-
 aria. Comitatum porrò Sulzbergenfem in Pa-
 latinatu superiore Comites Wolfsteinienses, nuper
 extincti, possedere. V. Urbs Imperialis Ratis-
 bona.

5 *Quæ in hoc Circulo Religio?*

Ubique Catholica, si paucos illos exceperis, qui
 n Comitatu Ortembergico, & Sulzbergenfi, ur-
 beque Ratisbona ab avita orthodoxaque Religio-
 ne descivèrunt.

III.

Circulus Suevicus.

1. *Qui Status Ecclesiastici in hoc Circulo?*

I. Episcopus Constantiensis, cujus Diocesis lon-
 gè olim latèque patens, hæreticorum postea ab o-
 rili Christi secessione haud parùm fuit diminuta,

Sedes Episcopalis est urbs Marisburgū trans lac
 Constantiensem. II. Episcopus Augustanus, cu
 jus sedes Episcopalis alias in urbe Dilinga, ut
 Academia. III. Episcopus Curienfis, magnois o
 lim abundans proventibus; qui tamen post Griso
 num à vera fide defectionem plurimum fuere ac
 cisi. Sedes Episcopi est Cūria, urbs Rhatia pri
 maria. IV. Princeps Abbas Campidunensis Ord
 S. Benedicti, qui perpetuus est Imperatricis *Arche*
Mareschallus. Principis territorium est in Algoj
 circa Harum amnem. V. Princeps Præpositu
 Elvacensis, cujus est Elvacum urbs cum circum
 jacente tractu. VI. Præpositi & Abbates 1. Ord
 S. Augustini Caonic: Regular: Wettenhusanus
 2. Ord: S. Benedicti Elchingensis, Gengeubacen
 sis Irtingensis seu Ursinensis, Itnenfis, Ochtenhu
 sanus, Ottoburanus, Petershusanus, SS. Udalric
 & Afræ Augustæ Vindelic. Weingartensis, Zwi
 faltensis. 3. Ord: Cisterc: Salemitanus. 4. Ord
 Præmonstr: Marchtalensis, Rodensis, Roggenbur
 genfis, Schuffenriedensis, Urspergensis, Weiffena
 viensis sive Augiæ minoris. VII. Principes Anti
 stitæ nobilium Virginum, Buchaviensis, ad lacu
 plumarium, & Lindaviensis in Urbe Imperiali Lin
 davia. VIII. Antistitæ Baintensis, Güttenzellen
 sis, Heggenbacensis, & Rubromonasteriensis, Or
 dinis omnes Cisterciensis.

2 *Qui Status Seculares?*

I. Dux Würtembergicus, cujus sedes urbsqu
 primaria est Sturgardia. II. Marchiones Badensi
 & Dur

Durlac
 ejus urbes
 Durlacensi
 Durlacum,
 prior relig
 therana, u
 Principes
 maringa
 Principes
 genfis, sei
 ganus, qui
 thro adha
 in tres str
 Balderanan
 Comites P
 imingenses
 ii, Papp
 Wadldbu
 periales C
 la, Gamu
 Pfallendor
 & Willa.
 tropolis,
 Leutkirch
 ena, Bop
 Hala, He
 Nordling
 3.
 Episcop
 gicus, qui

Durlacensis. Badensi Marchionatus superior. Hujus urbes primariae Badena, Rastadium & Durlacum, Pforzpergium &c. Marchionatus superior religioni adhæret Catholicæ, inferior Lutheranæ, uti & Wurtembergia Ducatus. III. Principes Hohenzolleranus, Hechinganus, & Sickinganus, Religionis uterque Catholicæ. IV. Principes Fürstenbergenses, Möskirchenfis & Sickingensfis, itidem Catholici. V. Princeps Oettinganus, qui solus ex antiquissima hac familia Lutheranæ adhæret. VI. Præter Comites Oettinganos tres stirpes Wallersteiniam, Spilbergicam & Alderanam divisos. Circulo huic adscripti sunt Comites Fuggeri, Graveneggii, Hohenemsii, Jungenses sive Freybergii, Königseggii, Montfortii, Pappenheimii, Rechbergii, Truchsessii de Taddlburg, Wolfegg, Zeil &c. VII. Urbes Imperiales Catholicæ sunt Buchavia, Buchornia, Celldubowa, Gamundia, Gengenbachium, Offenbürgum, Pfullendorffium, Rottwilla, Überlinga, Wargenawilla. Mixtæ Religionis Augusta Suevia Metropolis, Biberacum, Dünckelspöhla, Kauffbura, Heilbrunn, Kirchheim, & Ravensbürgum. Lutheranæ Aalen, Bopfinga, Campidunum, Eßlinga, Giengen, Heilbrunn, Isnia, Lindavia, Memminga, Nördlinga, Reuthinga, Ulma, & Wimpina.

3. Qui Circuli hujus Directores?

Episcopus Constantiensis & Dux Würtembergicus, qui & Circuli Dux est.

IV.

Circulus Rhenanus superior.

1. *Qui Status Ecclesiastici?*

I. Episcopus Wormatiensis. II. Episcopus
Spirensis. III. Episcopus Argentoracensis. IV.
Episcopus Basileensis, qui postquam Basilea veterem
Religionem abjuravit, Bruntruti sedem fixit Episcopalem.
Episcopatus porò Metensis, Tullensis, & Virodunensis pridem Gallis cedere.
Princeps Abbas Fuldensis Ordinis Benedicti, perpetuus
Archi-Cancellarius Imperatricis, & Abbatum per Germaniam & Galliam *Primus*. Principum
porò Abbatia Prumiensis possessionem pridem
adiit Elector Trevirensis. VI. Magnus Equitum
Melitenium *Prior* per Germaniam, cujus sedes est
Heitersheim in Brischoja. VII. Princeps Antistiti
Andlaviensis in Alsatia inferiore.

2. *Qui Status Seculares?*

I. Comites Palatini Rheni, Bipontinus, & Bircfeldensis. Comitatus porò Veldentianus
Simmerensis sub Electoris Palatini ditione est. I
Landgravi Hassiæ, quadrisariam divisi, nempe
Casselanos, Darmstadianos, Rhenofeldenses
Homburgenses. Hasso-Casselanus possidet 1. po
tioris Hassiæ inferioris partem, 2. In Hassia su
periore Marpurgum, aliasque Urbes. 3. Princ
patum Hirschfeldia, insignem olim Abbatia &
Hasso-Darmstadianus potissimam Hassiæ superio
ris partem obtinet cum urbe Gissa; Comitatus

item

in Cattimelibocensem superiorem, cujus Caput
 armstadtium. Hasso-Rhenofeldensis tenet Co-
 titatum Cattimelibocensem inferiorem; in Has-
 sa vero inferiore Rottemburgum, Landgraviâ
 Rottemburgensis, & Wanfridam. Wanfridensis
 IV. Item &c. Hasso Homburgensi subjecta est urbs
 Rottemburgum in Hassia superiore. III. Principes
 Nassovii, in sex ramos divisi, nempe in Dietien-
 sium, Dillemburgensem, Hadamariensem, Idtci-
 ensium, Sigehensem, & Ulsingensem, cum Comi-
 tibus Sarbrukenensibus, Ottweileranis & Vilburgen-
 sibus. Omnes hi nomen ducunt à Principatu ur-
 bis Nassovii. II. Principes Comita-
 tum Montis Bellicardi, Duci Würtembergiæ sub-
 jecti. V. Princeps Salmensis, & Princeps Wal-
 denensis. Comes item Hanoviensis, cujus est Ha-
 noveria, ampla, munitaque Wetteraviæ urbs. VI.
 Comites Hassfeldenses, Isenburgici, Leiningenses,
 Rhynenses, & Witgensteinenses Solmenses, Wie-
 senburgenses, Wild & Rheingravii &c. VII. Urbes Im-
 periales Wormatia, Spira, Fridberga, Wezlaria,
 & olim Argentina, aliaque Alsatia
 & Lotharingiæ, nunc Gallicæ omnes ditionis. Duces quo-
 que Sabaudia & Lotharingiæ Circulo huic sunt
 subscripti.

3. *Qui Circuli hujus Directores?*

Episcopus Wormatiensis & Landgravius Has-
 sellanus.

Circulus Rhenanus inferior seu Electoralis.

1. *Qui Circuli hujus Status Ecclesiastici?*

I. Archiepiscopus & Elector Moguntinus, possidet 1. ditionem Moguntinam, 2. Strad Montanam, 3. Eisfeldia tractum, 4. Erfordia Thuringia metropolim cum tractu anjacente Frislariam, Ameneburgum &c. in Hassia inferiori. 5. Altschaffenburgum, Gerreshemium &c. II. Archiepiscopus & Elector Trevirensis, cujus praesidium Treviros, metropolim, est Confluentia, ubi in Rheno jungitur, Vesalia superior, Prussia cum Abbatia principe, Sarburgum &c. III. Archiepiscopus & Elector Coloniensis, cujus sedes Electoralis Bonna. Idem praeter alia possidet quod Westphalia Ducatum.

2. *Qui Status Seculares?*

I. Elector Palatinus, cui subest 1. Palatinus Rhenanus sive Inferior. 2. Ducatus Neuburg in Circulo Bavarico. 3. Ducatus Juliacensis Ducatus Montanus cum Dynastia Ravenstein in Circulo Westphalico &c. II. Princeps Arbergicus, cujus Principatus urbsque Aremberg Eiffalia. III. Comites Sleidani, Manderfeldenses, Reifferscheidenses, & Virneburgenses, omnes itidem in Eiffalia.

3. *Quis Circuli hujus Director, et Dux?*

Director est Elector Moguntinus, Dux vero Elector Palatinus.

VI.

Circulus Westphalicus.

1. *Qui Status & Ordines Ecclesiastici?*

I. Episcopus Monasteriensis. II. Episcopus Leodientis. III. Episcopus Paderbornensis. IV. Episcopus Osnabrugensis. Verdensem porro Episcopatum Suecus primùm, ac nuper Hannoveranus; Mindensem verò Brandenburgus occupavit, profani utrumque juris factum in pacificatione Westphalica. V. Abbates Principes Corbejensis & Stabulensis. Abbas item Verdensis & Cornelianensis. VI. Princeps Antistita Essendiensis. & Abbatissa Burscheidensis. Princeps porro Antistita Herfordiensis Calvino adhzret.

2. *Qui Status Seculares?*

I. Dux Juliacensis. II. Dux Montensis. III. Dux Clivensis. Ducatum Juliacensem & Ducatum Montensem, cujus metropolis Dusseldorpium, possidet Elector Palatinus; Clivensem verò cum Comitatu Marchiæ, & Comitatibus Ravensbergensi, Lingensi &c. Elector Brandenburgicus. Westphaliæ porro Ducatus Electori Coloniaensi est subjectus. IV. Princeps Frisiæ Orientalis. V. Comites Bentheimenses, Bronchorstii, Lippienses, Reckheimenses, Styrumii, Tecklenburgici, Venhenses &c. Plures alios Circuli hujus Comitatus possident Rex Daniæ, Luneburgici Hassi &c. VI. Urbes Imperiales, Colonia, Aquisgranum, Tremonia.

3. *Qui Circuli Directores?*

Episcopus Monasteriensis & Dux Juliacensis & Clivensis alternatim.

VII.

Circulus Franconicus.

1. *Quinam Status Ecclesiastici?*

I. Episcopus Bambergensis cui & in Carinthia loca quaedam subjecta sunt. Episcopus Herbipolensis, qui & Dux Francia Orientalis. III. Episcopus Eustadianus. Urbs Princeps est Eustadium ad Almonum amnem. IV. Magister Equitum Teutonicorum, cujus sedes est Mergentheimii a Tuberam amnem, postquam Equites Teutonicorum ex Borussia commigrare sunt compulsi.

2. *Qui Status Seculares?*

I. Marchio Byruthanus seu Culembacensis. II. Marchio Onoldinus sive Anspacensis. Uterq; huius Marchionatus Lutheri adhæret. III. Princeps Schwarzbergensis, & Princeps Löwensteinii a sive Werthemienfis. Princeps porrò Comitatus Hennebergicus inter Saxoniarum Duces est divisus, excepta Smalcaldia urbe, quæ Hassio Casselano cedit. IV. Comites Castellani, Dernbacenses, Erpacenses, Limburgenses, Hohenloici, Reinecani, Schenbornii &c. V. Urbes Imperiales Norimberga, Francofurtum ad Moenum, Schweinfurtum, Rottenburgum ad Tuberam, Weissenburgum, & Winshemium.

3. *Qui Circuli Directores?*

Episcopus Bambergensis, & Marchio Byruthanus, qui & Circuli Dux est.

VIII.

Circulus Saxonæ Superioris.

1. *Qui Circuli hujus Directores?*

Electoꝝ Saxoniz (qui & Dux Circuli) & Electoꝝ Brandenburgicus.

2. *Quæ Provinciæ Electoꝝ Saxoniz subjectæ?*

1. Saxonia propria sive Electoralis in septem Circulos, Electoralem nempe, Thuringicum, Misniensem, Lipsiensem, Nontanum, Voitiandicum & Neustadianum divisa. 2. Lusatia superior &c. Electoꝝ sedes Dresda ad Albim.

3. *Quid in hoc Circulo Electoꝝ Brandenburgicus possidet?*

1. Marchiam Brandenburgicam, quæ in Veterem, Novam, Mediam, & Ukeranam &c. distribuitur.

2. Pomeraniam ulteriorem, partemque citerioris cum Principatu (olim Episcopatu) Caminensi, aliisque. Electoꝝ sedes est Berolinum ad Spreham amnem.

4. *Qui Status Ecclesiastici?*

Florebant olim in hoc Circulo Episcopatus Misnensis, Merseburgensis, Naumburgensis, Brandenburgensis, Havelbergensis, Caminensis & Lebusiensis. Abbatiz item Principes Saalfeldensis, Que-dlinburgensis & Gerenrodensis &c. nunc profani omnes juris. Nam Misnensem, Merseburgensem & Nauburgensem Episcopatum cum Abbatia Saalfeldensi Saxoniz Duces; Reliquos vero Episcopatus Electoꝝ Brandenburgicus occupavit. Que-dlinbur-

alinburgense & Gerentodense cœnobium Abbatissia, ut vocant, Lutherana incolunt, ut plura alia monasteria silentio involvam.

5. *Qui reliqui Status Seculares?*

I. Saxoniae Duces, Weissenfelsenses, Merseburgenses, Vinarienses, Iltenacenses, & Gothani in plures ramos divisi. II. Principes Anhaltini, Dessavienses, Bernaburgenses, Coethenes & Servestenses. III. Principes Schwarzburgici, Sondershusiani & Rudelstadiani: Princeps item Fundanus, qui Mansfeldia Comes, Catholicus. IV. Comites Barbienses, Gleichenses, Hohensteinii, Reufenses, Schœnburgici, Stolbergenses &c.

IX.

Circulus Saxoniae Inferioris.

1. *Qui Circuli hujus Directores?*

Archiepiscopi Magdeburgensis & Bremensis, in quorum locum successere Electores Brandeburgicus & Hannoveranus.

2. *Quae Electoris Hannoverani Provincia?*

1. Ducatus Lunenburgicus. 2. Principatus Calenbergensis sive Hannoveranus, ubi Hannovera, Electoris sedes. 3. Principatus Grubenhagenensis &c. præter Ducatum (olim Archiepiscopatum) Bremenlem &c.

3. *Qui Status sive Ordines Ecclesiastici?*

Ex tot Circuli hujus Episcopatibus, Magdeburgensi nempe & Bremensi, Halberstadiano, Sverinensi, Slesvicensi, Lubecensi & Raceburgensi solus Hilde-

Hildesien
era pol
fuis post
chiepisc
beritadi
sus Bre
verano
Ducibu
potrò
latia
cant, a
Daniz

I. I
Brunsv
ckemb
ces M
Sverin
Princi
Sverin
Rostoc
burger
Dux S
Ducat
est di
becca,

Hildesienſis in priſtina Juris & Jurisdictionis ſa-
crae poſſeſſione, fideque orthodoxa adhuc perſi-
ſtit, poſteaquam in pacificatione Weſtphalica Ar-
chiepiſcopatu Magdeburgico cum Epiſcopatu Hal-
berſtadiano Electori Brãdeburgico; Archiepiſcopa-
tus Bremenſis Sueco primùm, ac pronuper Hanno-
verano; Epiſcopatus Suerinenſis & Raceburgenſis
Ducibus Megalopolitanis ceſſere. Epiſcopatum
porrò Lubecenſem Princeps Lutheranus ex Hol-
ſatiæ Ducibus Gottorpianis, quem Epiſcopum vo-
cant, adminiſtrare tolet; Slevicenſem verò Rex
Daniae tenet.

¶ Qui reliqui Status Seculares?

I. Dux Guelpherbytanus, cujus eſt Ducatus
Brunſvicenſis &c. Domus item Beverana & Blan-
ckemburgenſis ex eadem Ducum familia. II. Du-
ces Megalopolitani, Sverioenſis & Strelitienſis.
Sverioenſis poſſidet Ducatum Megalopolitanum,
Principatum Vandalia, Principatum & Comitatum
Sverioenſem, Rostochienſe Dominium cum urbe
Rostochio; Strelitienſis verò Principatum Race-
burgenſem & Dominium Stargardiense &c. III.
Dux Slevicenſis & Dux Holſatiæ. Uterque hic
Ducatus inter Daniae Regem, Ducemque Holſatiæ
eſt diviſus. Urbes Imperiales Hamburgum, Lu-
becka, Brema, Goſlaria, Müthuſium, & Nordhuſium.

§ II.

De magna Península Scandia sive Scandinavia.

Qua hæc Europa pars?

Extrema Septentrionem versùs, Sueciam & Norvegiam complectens. Nos Daniam quoque adjungimus, utpote conterminam, & eidem, cui Norwegia, Domino subjectam.

S V E C I A.

1. *Qui Suecia limites?*

Ad Septentrionem Lappiâ Norwegicâ, ad Orientem Moscoviâ, ad Austrum mari Baltico & Curlandiâ, ad Occasum Norwegia clauditur.

2. *Qua Aque?*

Mare Balticum, siusque Bothnicus & Finnicus, cum multis lacubus locisque paludosis.

3. *Qua Aura?*

Perfrigida; attamen, in parte præsertim Australi, ubi pauciores sunt paludes, pura, oppidoque salubris, ita ut non rarò incolæ vitam ultra centum annos producant; Pars porrò Septentrionalior ob crebras paludes insalubris est.

4. *Qua soli fertilitas?*

Id de Europa universâ generatim dicendum, regiones Boreales eò minùs esse frugiferas, quo propiùs ad Polum accedunt; contra quò longiùs inde recedunt, eò esse fertiliores. Superior igitur Sueciæ tractus cum ob frigoris inclementiam,

tum

tum ob
Australi
acri hyc
multellis
venas op

1. G
Suecica
tionis l

Hol
scopulis

Sunt
bellico
suo da
annis,
xæ ex
cati, i
Cathol

Olin
scipere
Ecclesi
rum i
Carol
cessa;
leonor
Hasso
quo ab

tum ob frequentes paludes sterilis admodum est. Australior verò, non obstante sex mensium peracri hyeme, tritico, pascuis, sylvis, cervis, alcibus, mustellis alpinis &c. abundat. Nec usquam æris venas opulentiores reperias.

5. *Quæ præcipua Sueciæ partes?*

1. Gothia, 2. Suecia propriè dicta, 3. Lappia Suecica, 4. Finnia. Ingria porò & Livonia ditionis hodie sunt Moscoviticæ.

6. *Quæ Regni Metropolis?*

Holmia, quæ multis è mari prominentibus scopulis cingitur.

7. *Qui Suecorum mores?*

Sunt frigoris, inediæ, laboris patientes, robusti, bellicosi; imò & truculenti. Id quod maximo tuo damno experta est Germania centum abhinc annis, quando in patriæ, religionisque orthodoxæ excidium Sueci, à Germanis heterodoxis evocati, immanitate plus quàm barbarâ sæviere in Catholicos.

8. *Quæ regiminis forma in Suecia?*

Olim nihil gravioris momenti licebat Regi suscipere quin prius quatuor regni ordines, nempe Ecclesiasticorum, Nobilium, Civium & Rusticorum in consilium adhiberet, quoad anno 1680. Carolo XI. suprema ab iisdem potestas est concessa; qua tamen à Carolo XII. obitu Ulrica Eleonora, Regis defuncti soror, cum Friderico Hasso Castellano, thori regnique consorte, se deuo abdicavit.

9. *Qua ibidem Religio?*

Lutheri ubique doctrina, velut Evangelium, recepta est.

NORWEGIA.

1. *Qui Regni hujus termini?*

Ad Septentrionem & Occidentem Oceanus Germanicus, ad Meridiem sinus Scagensis seu Danicus, ad Ortum perpetuus montis tractus, quo à Suecia sejungitur.

2. *Quæ Aqua.*

Occidentem versus in Oceano Germanico est vortex sive Euripus omnium maximus (vulgo Mäl Ström) qui naves onerarias & vicina quæque absorbet.

3. *Quæ terra indoles?*

Regio hæc ob deserta & inhospita resqua, horridaque montium altissimorum juga partem potissimam aspera est & inculta; frugum tamen sat ferax, ubi solum culturæ patiens est. Arborea ibi prægrandes, malis navibusque fabricandis aptissima; æris item, magnetis, picis, pellium, ac piscium, asellorum præcipue marinorum, qui in vicino mari capiuntur, magna copia,

4. *Quæ Norwegiæ partes?*

Sex complectitur Provincias, 1. Bahusiam, quæ Suecorum est, 2. Aggerhusiam, 3. Bergensem, ubi Berga metropolis, Regii Præfati sedes, 4. Stavangriam, 5. Nidrosiam, 6. Wardhusiam.

5. *Qui*

5. *Qui Norwegorum mores?*

Gens est rudis; in arte tamen fabrilii probe exercitata, algoris, inedia ac laboris tolerans, piscatque & venatione ut plurimum victitans.

6. *Qua eorundem Religio?*

Et hi Lutheri placita, tanquam dogmata Evangelica, amplectuntur.

7. *Qui, qualesque Lappones?*

Hi triplicis sunt generis. 1. Qui ad Boream sunt remotissimi; Dania Regi parent. 2. Qui ad ortum habitant, sub Moscorum sunt Imperio. 3. Reliqui que posteriores sinum Botchnicum versus, Sueciae regi subsunt, genus hominum barbarum, sylvestre, superstitiosum, ac veneficiis infame, qui ventos navigaturis vendere dicantur. Equorum loco rangeros, cervis haud multum absimiles, vehiculis jungunt, seu trahis, quibus brevissimo temporis spatio maxima coniciunt itinera.

D A N I A.

1. *Qua Regni hujus confinia?*

Ad Septentrionem & Occidentem mare Germanicum. ad Orientem sinus Scagenis, & mare Balticum, ad Austrum Holsatia.

2. *Qua Aqua?*

Præ cæteris memorandus sinus Scagenis [aliis Codanus, aliis Danicus,] utiam inter & Sueciam ac Danicæ insulas) ex quo triplex in mare Balti-

cum transitus, nempe 1. per fretum Balticum minus Jutiam inter & Fioniam, 2. per fretum Balticum majus Fioniam inter & Selandiam, per fretum Sundicum (inter Helsingam Scaniae & Croneburgum Selandiae urbem) tam angustum, ut tormentis utriusque incessi possint navigia, quae hic vela demittere, & constitutum à Daniae Regis portorium pendere coguntur.

3. *Quod Caeli solique ingenium?*

Aura perfrigida est; terra frumento, pascuis equis ferisque abundat.

4. *Quae Daniae Provinciae?*

1. Jutia peninsula, olim Cimbrica Chersonesus
2. Selandia & Fionia Insulae majores, cum multis aliis minoribus.

5. *Quae Regni Metropolis?*

Hafnia in insula Selandia, ubi portus insignis

6. *Qui Danorum mores?*

Navigantibus etiam remotis jam olim assueti mercimoniis praecipue dant operam, ad scientiamque atque arma tractanda idonei.

7. *Quod Regimen?*

Monarchicum.

8. *Quae Religio?*

Verà Evangelii doctrinam repudiata, Lutheranae adhaerere, non paucis tamen Catholicorum caeremoniis retentis.

§ III.
M O S C O V I A.

1. *Qui Moscoviæ fines?*

Ad Septentrionem mare habet glaciale, ad Occidentem Lappiam Norvegicam, Poloniam & Sveciam, ad Austrum Tartariam minorem, Circassiam, mare nigrum & Caspium, ad Orientem Tartariam majorem sive Asiaticam.

2. *Quæ Aqua?*

Fluvii Volga, Obius, Tanais, Dvina &c. Lacus Ladoga longus 36. latus 20. milliaria Germanica, & Lacus Onega, qui longitudine 50. latitudine 18. milliaria completi dicitur.

3. *Quæ terra indoles?*

Regio hæc spatiis ingentibus diffusa in mediterraneis ferè plana est; ad oras verò maritimas in montes assurgit altissimos, plena passim sylvis, lacubus, & majoribus fluminibus, quorum aquæ ingenti labore sumptuque, at non minore operæ pretio compendioque per factitios alveos sive *Canales* jungi nuper, committique cœpère, ut inde in mare Balticum & Caspium, Pontumque Euxinum navibus liber pateat accessus. Aura postiorum anni partem frigidissima est, quam ætas subinde excipit tam fervida, ut serant alicubi in eunte Junio, Julio exeunte metant. Feris sylvæ abundant. Loca deserta non pauca, in Syberia præsertim, ubi pretiosæ murium Ponticorum &

Mustelarum Scythicarum pelles, quas ut integra servent, bestiolas illas telis obrusis, inque nasum ferè directis dejiciunt ex arboribus.

4. *Qua Moscovia partes?*

Quatur præcipuæ. 1. Russia Occidentalis, Russia Orientalis, 3. Tartaria Moscovitica, 4. Lapponia Moscovitica, quibus aliæ multæ Provinciae nuper Suecis ereptæ accessere, nempe Livonia, Inghria, Caræliæ pars, ubi mediis in aquis Sinus Finici ad Nievæ ostium A. 1703, ædificari cœpit est urbs longè munitissima Petersburgum, ut tæceam urbes regionesque alias Persico bello parta

5. *Qua Metropolis?*

Moscuæ, quæ omnium Europæ urbium amplissima esse perhibetur, ad Moscum amnem.

6. *Qui incolarum mores?*

Gens hæc rudis omnino erat, barbara & inculta, quoad Petrus I. post varias Europæ regionum peragratas bonarum artium disciplinas, cumque his mores pariter cultiores politioresque hæc in terras cœpit invehere.

7. *Quæ ibidem regiminis forma?*

Imperiosa prorsus ac despotica; nam subiecti omnes perinde habentur atque mancipia, quorum & bona omnia, & vita ipsa è Czari pendet arbitrio. Neque plebeijs solum, sed & optimates cæcilia sæpe delicta si non morte, fustuario certè mulctari solent.

8. *Quæ Moscorum Religio?*

Hic cum Græcis Schismaticis ferè conveniunt

§ IV.
POLONIÆ REGNUM.

1. *Quæ Regiones conteminae?*

Ad Septentrionem Borussia, Curlandia & Lio-
nia cum Moscoviæ parte, ad Ortum iidem
Moscovia, ad Occidentem Silesia, Marchia Bran-
eburgica & Pomerania, ad Austrum Valachia,
Transylvania & Hungaria.

2. *Qui fluvii præcipui?*

Vistula Cracoviam, Varsaviam, Thorunium &c.
fluens, infra Dantiscum mare subit Balticum.
Corysthenes verò & Tyras in Pontum Euxinum
se exonerant.

3. *Quæ Cæli affectio locique natura?*

Aër perfrigidus quidem, sed salubris, nisi quòd
Lithvaniæ quibusdam locis palustribus crassior
& insalubrior. Terra frumento, cera, melle,
ole, pice, metallis, pecore, jumentis, feris, ac pi-
ribus omnis generis abundat.

4. *Quæ præcipuæ Regni Poloniae partes?*

1. Polonia propriè dicta, 2. Magnus Lithvaniæ
ducatus, 3. Borussia regalis sive Polonica &c.

5. *Quæ Regni hujus Urbes præcipuæ?*

Cracovia regni totius, Vilna Lithvaniæ metro-
polis est, Varsavia Regum sedes.

6. *Qui Polonorum genius?*

Sunt fortes & animosi, atque adversùs Turcas,
illosque Ecclesiæ hostes prorsus intrepidi, equo

ut plurimum merere soliti, nobilitatis avitzque libertatis apprimè tenaces &c.

7. *Quæ regiminis forma?*

Partim Monarchica, partim Aristocratica cum Democratica permista.

8. *Quæ Religio?*

Catholica; tolerantur tamen alicubi Lutherani Calvinistæ, alique Sectarii, quos *Dissidentes* vocant. Plura de Polonia discas ex annuis PP. Skarga, Kwiatkiewicz, Gwagvino, Crantzio, Floro Polonico &c.

§ V.
TURCIA EUROPÆA.

1. *Quos hæc habet terminos?*

Ad Septentrionem Poloniam & Hungariam ad Ortum Pontum Euxinum; ad Austrum Mediterraneum; ad Occasum mare Adriaticum.

2. *Quæ præcipuæ ejusdem partes?*

1. Bulgaria, Bessarabia, Thracia, sive Romania Græciaque universa, quæ uno omnes nomine Romania appellatur, atque à supremo Præfecto Begerberg dicto, ejus sedes Urbs Sophia Bulgaria metropolis, administrantur. 2. Bosnia, Croatia Dalmatiæ & Serviciæ pars. 3. Insula Creta sive *Candia*, centum olim urbibus frequens, & Eubo vulgò *Negroponte*, cum aliis Archipelagi insularum quarum plerisque nova hodie nomina indiderunt has inter est insula *Pathmos*, sive *Palmosa*, ubi S. Joannes Apocalypsin scripsit.

3. *Quæ Imperatoris Turcici sedes?*

Adrianopolis primum, donec sedes regia Constantinopoli

Constantinopoli
à Macho

Gens h
gnorum.
propria
fidis, g
cipuè, ip
tum do

Nefar
nibus su
Græci. D
unt servi

6. Qu
1. Ma
2. Alba
Actium
ubi olim
berima,
monum
Pharsalic
7. Pelop
ta &c.

Nob
narum g
ignorant

Ha al

Antinopolim (Turcæ Stambol vocant) A. 1453.
 à Machomete II. captam, est translata.

4. *Quæ Turcarum ingenia?*

Gens hæc atrox, truculenta & barbara, ad re-
 gnorum, bonarumque artium excidium nata, non
 propria virtute, sed Principum Europæorum dis-
 idius, gravissimisque Pseudochristianorum præ-
 cipuè, ipsis aded Turcis pejorum, flagitiis ad tan-
 tum dominationis fastigium est grassata.

5. *Quæ Turcarum Religio?*

Nefariis omnes impii Machometis superstitio-
 nibus sunt dediti, quibus immisti Schismatici
 Græci, Deo & Ecclesiæ rebelles, miseram servi-
 unt servitutem.

6. *Quæ celebriores antiquæ Græciæ Provinciæ?*

1. Macedonia, ubi Thessalonica, hodie *Salonichi*
 2. Albania sive *Arnaut*. 3. Epirus, 4. Ætolia, ubi
 Actium promontorium, 5. Achaja, nunc *Livadia*,
 ubi olim Athenæ urbs Academia toto orbe cele-
 berrima, mons Parnassus, aliaque antiquitatis
 monumenta, 6. Thessalia sive *Janna*, ubi Campi
 Pharsalici, amoenissima Tempe, mons Olympus &c.
 7. Peloponnelus sive *Morea*, ubi Corinthus, Spar-
 a &c. fuerat.

7. *Quis Græciæ hodiernæ status?*

Nobilissima hæc regio, omni antehac discipli-
 narum genere longè excultissima, sedes nunc est
 ignorantia, meraque Barbaries.

8. *Quæ terræ fertilitas?*

Hæc aliaque Turcicæ ditionis Provinciæ erant
 olim

olim cultissimæ, rerumque omnium affluentissimæ; quæ tamen hodie ob incolarum viciositatem, vel inertiam magnam partem neglectæ jacent.

§ VI. BRITANNIA.

1. *Quis hujus situs?*

Undique mari cingitur, ad Septentrionem Caledonio, ad occasum Hibernico, ad Austrum Britannico, ad ortum Germanico, ubi Batavi magnam quotannis quæstum ex hæcæ capturâ faciunt.

2. *Quæ Britannia divisio?*

Insula hæc, omnium Europæ maxima, Angliæ & Scotiæ regna complectitur, & Britannia magna appellatur. Huic Occidentem versùs adjacet Hibernia, quæ cum pluribus aliis insulis minoribus Britannicæ Regi subjecta est.

3. *Qui fluvii præcipui?*

In Angliâ Tamesis, Tavus in Scotiâ, ubi quatuor magna æstuaria, quæ Scoti Fyrth vocant, in Hiberniâ Senus.

4. *Quæ urbes primariae?*

Angliæ Londinum, Scotiæ Edenburgum, Hiberniæ Dublinum.

5. *Quæ Cæli affectio, solique natura?*

In Angliâ aura humidior, crassiorque, temperata tamen. Tærra ut fertilissima, vinum tamen non profert. Lana, stannum, & equi Anglici præ reli-

reliquis ca
soli est Sc
vero pisci
copia. In
æc gravio
pecoribus
abundant

Hi q
passim la
defecere,
Aded ne
magistra
cogitur,
exulet n
fœditrag
insuper
casus tr
expect

Mon
permissa

Cat
Europa
mos o
tannia
schism
tore p
introdu
hodieq

reliquis commendantur. A superioris & cœli & soli est Scotia; unde minor frugum, maxima verò piscium, hœcùm præcipuè ac Salmonum copia. In Hibernia ob crebros lacus & paludes aër gravior, minusque salubris est; prata tamen pecoribus, lacus piscibus, maximè salmonibus, abundant.

6. *Quis incolarum genius?*

Hi quamdiu religioni veræ adhaeserant, miris passim laudibus efferebantur; at postquam ab ea defecère, toti pariter à se ipsis degenerarunt. Aded nempe si non unica, optima certè morum, magistra religio est orthodoxa, quæ si exulare cogitur, vera pariter virtus, honestas, politia &c. exulet necesse est. Quod si populo hujusmodi fœdifrago veræque religionis desertori ferociores insuper animi impetus natura indidit, quid, nisi casus tragicos, turbulenta, dira, funesta quæque expectes?

7. *Quæ regiminis forma?*

Monarchica, cum Aristocratica & Democratica permista.

8. *Quæ ibidem Religio?*

Catholica tantopere olim floruit, ut multæ Europæ Provinciæ, ac præcipuè Germania primos orthodoxæ Fidei magistros & Apostolos Britannix debeat. At verò post horrendum illud schisma ab Henrico VIII. Ecclesiæ DEI propugnatore primùm streauo, dein hoste insensissimo introductum, merum diversarum sectarum chaos hodieque lugentes conspiciamus.

9. *Quis antiquæ Britannie Status?*

Hæc Albion primùm, tum à Romanis victori-
bus Britannia appellata est. Præsidii exinde Ro-
manis ad Galliam defendendam avocatis, Britanni
Anglos, Saxonum Coloniam, contra vicinorum
hostium incursiones in subsidium advocârunt, à
quibus strenuè primùm adjuti, dein contra fi-
dem datam patriâ pulsi, partim in extremum
Galliæ angulum sedem nomenque transtulêre,
partim in montes Cambriæ (Walliam hodie vo-
cant) se recepêre, retenta in hanc usque diem
antiquæ Britannie lingvâ. Britannia subinde à
novis incolis Anglis Anglia vocari cœpta est.

§ VII.
I T A L I A.

1. *Qui ejus termini?*

Italia, ocreæ figuram referens, Septentrionem
versus à Germania; Helvetia & Gallia Alpibus
submovetur; cætera verò mediterraneò undique
mari cingitur.

2. *Qui fluvii præcipui?*

Padus; quem Pœtæ Eridanum vocant, Tiberis,
& Athesis.

3. *Quæ terræ fertilitas?*

Tanta, ut Europæ Paradisus appellari haud in-
juriâ possit; nam vinum generosum, poma o-
ptima omnis generis, sericum, resque alias uber-
tim suppeditat.

4. *Quæ*

In supe
percomm
reali septe
demontiu
neus, Pa
item Res
In Italiæ
& magn
seu Austr
cumjacen
fica & M

Roma,
ris orbis
fiastici, u
in super
Summic
sedes,

Sola A
lem, null

Per
omniun
gloriæ,
quàm a
nere Hi
Gallican

4. *Quæ Italia divisio?*

In superiorem, mediam & inferiorem dividi
 ecommode potest. In parte superiorem seu Bo-
 eali septem sunt Ducatus, nempe Sabaudia, Pe-
 emontium, Mons Ferratus, Ducatus Mediola-
 ensis, Parmensis, Mutinensis & Mantuanus. Tres
 rem Republicæ, Veneta, Genuensis, & Lucensis.
 In Italiae medietate ditio est Summi Pontificis,
 e magnus Hetruriæ Ducatus: in parte inf-
 iore seu Australi Regnum Neapolitanum. Italiae cir-
 umjacent Insulæ majores Sicilia, Sardinia, Cor-
 ca & Melita, cum minoribus quibusdam.

5. *Quæ urbs Italiae primaria?*

Roma, Imperii primùm profani, imò & vete-
 is orbis universi caput; inde verò Imperii Eccle-
 iastici, non per veterem duntaxat, sed novum
 nsuper orbem quaquaversus dilatati metropolis,
 ummiquè Pontificis & Christi in terris Vicarii
 sedes.

6. *Quæ Religio?*

Sola hic religio Catholica sedem fixit stabi-
 em, nullis unquam inferorū machinis evertendā.

7. *Qui Itatorum mores?*

Perspicaci sagacique sunt ingenio, ac rerum
 omnium capaci. Dicuntur tamen astuti, subdoli,
 gloriae, vindictæ & pecuniæ tenaces non minus
 quàm appetentes, ac medium quodammodo te-
 nere Hispanicam inter gravitatem & levitatem
 Gallicam.

8. *Quæ prisca Italiæ divisio?*

Pars Italiæ superior, ubi Pedemontium, Mediolanum, Parma &c. Gallia *Cisalpina* sive *Togata* vocabatur. Versus Dominium Venetum erat Gallia *Transpadana*; *Cispadana* autem versus agrum Florentinum. Omnis hic Italiæ superioris tractus post Longobardorum irruptionem Longobardia dicta est. In media Italia erat Hetruria sive Tuscia, Græcis *Tyrrhenia*, hodiernis Italis *Toscana*. Campania Romana, cujus caput Roma, majorem Latii antiqui partem continet, ubi olim Latini, Sabini, Rutuli, Volsci &c. Ducatus Spoletanus *Umbria*, Marchia Anconitana Picenum nominabatur. In Italia inferiore erat 1. Samnium, ubi hodie Beneventum. 2. Campania felix, ubi Neapolis, Capua, Nola &c. 3. *Græcia magna*, Apuliam & Calabriam, quæ inferior regni Neapolitani pars est, complectebatur. In antiqua Calabria erat urbs Tarentum. Hodierna Calabria Siciliam versus protenditur.

§ VIII.

GALLIA.

1. *Qui Regni hujus limites?*

A Septentrionibus, mari Britannico (nautæ *Canalem*, Galli *la Manche* sive manicam vocant) parteque Belgii; ab occasu Oceano Atlantico; à Meridie montibus Pyrenæis, quibus ab Hispania sejungitur, & mari Mediterraneo; ab Ortu Sabaudia, Comitatu Burgundiz, Lotharingâ & parte Belgii terminatur.

2. *Qui*

2. *Qui celeberrimos Gallia fluvii?*

Sequana, Ligeris, Garumna, & Rhodanus.

3. *Qui Cali solique affectio?*

Soli temperies salubris; solum oppidum fecundum, præcipue in Provincia versus mare Mediterraneum. Vina Campana & Burgundica passim commendantur.

4. *Qua Gallia divisa?*

Duodecim complectitur Provincias, quarum tres, Insula nempe Francia, Provincia Aureliana, & Lugdunensis mediterraneum ferme obtinent. Tres ad Septentrionem recedunt, Britannia nimirum, Normania & Picardia. Tres Orientem spectant, nempe Delphinatus, Burgundia & Campania. Tres tandem, Provincia videlicet, Occitania & Aquitania Austrum versus, mari Mediterraneo & Hispania adjacent.

5. *Qua Gallia Metropolis?*

Lutetia sive Parisii ad Sequanam.

6. *Quis Gallorum genius?*

Sunt festivi, comes, affabiles, ad res gerendas non minus, quam excogitandas prompti & expediti, variis in artibus, ac scientiis probe exercitati; sui tamen, rerumque suarum immodici aestimatores leves, instabiles, novarum semper rerum atque elegantiarum in vestitu præsertim, architecti, quibus aliarum nationum, oculos fascinant, & loculos emungunt.

7. *Qua ibidem Regiminis forma?*

Monarchica.

8. *Quæ*

8 *Quæ Religio?*

Catholica, nisi quòd hæresis Janseniana, Vati-
canis licèt fulminibus toties percussa, totoque or-
be reliquo exulare jussa, in Gallia asylum ma-
gno identidem molimine quaritet, inventura ha-
und dubiè, nisi Regis Christianissimi, totque vi-
rorum, purpurâ, infulis, togâ, sagoque, virtute
item & doctrinâ omnigenâ conspicuorum zelus
& invicta constantia totis viribus obniteretur.

9. *Quæ Galliæ antiquæ divisio?*

Generatim dividebatur in Galliam Cisalpinam,
& Transalpinam. Cisalpina complectebatur ma-
ximam Italiæ Borealis partem, ubi Insubres a-
grum Mediolanensem, Ligures Genuensem, Tau-
rini Pedemontium &c. incoluère, Gallia Transal-
pina in Comatam & Braccatam; Comata rursus
in Belgicam, Celticam & Aquitanicam dispartie-
batur. Gallia Belgica hodie pars est Belgii &
Germaniæ. In hac Ubii circa Coloniam, Vangio-
nes circa Wormatiam, Tribocci circa Argenti-
nam &c. confedère. Gallia Celtica agrum Lu-
gdunensem, & Parisiensem, Britanniam, Norma-
niam &c. Aquitania verò Vasconiam, Occita-
niam, Agrum Aurelianensem &c. complecteba-
tur. Gallia Braccata sive Narbonensis *Provin-
ciam* propriè dictam, & Delphinatum &c. com-
plexa, appellabatur Provincia Romanorum, quia
hi inde initium fecère Galliæ sub Imperium su-
um redigendæ.

Hispania & Lusitania.
H I S P A N I A.

1. *Qui Hispaniæ limites?*

A Septentrione Oceanum respicit Cantabrium; ab ortu æstivo montes Pyrenæos; à meridie & ortu hyberno mare Mediterraneum; ab occasu Lusitaniam & Oceanum Atlanticum.

2. *Qui præcipui Hispaniæ fluvii?*

Iberus & Bætis, sive *Guadalquivir*. Tagus item Durius & Añas, sive *Quadiana*, qui tres etiam Lusitaniam rigant.

3. *Quæ Cæli soliquæ natura?*

Aer, in partibus præcipuè Australibus præferendus interdium, noctu frigidiusculus, ac penetrantis cujusdam, stomachoquæ adversantis acrimoniæ. Unde hic, perinde atque in Italiæ locis quibusdam, periculosum perhibent, apertis fenestris noctu somnum capere. Solum admodum fertile est, longè fertilius futurum, si diligentius excoleretur.

4. *Quæ Hispaniæ divisio?*

Ex pluribus constat regnis ac Provinciis. In ipso ferè mediatullo regna sunt Castellæ veteris ac novæ, cum regno Legionis: Gallæcia, Asturia & Biscaya, sive Cantabria versus oram Oceani Septentrionalem ab occasu in ortum procurrunt. Montibus Pyrenæis adjacent Navarra, Aragonia. & Catalonia: mari verò Mediterraneo regna Valentis, Murcia, Granatæ & Andalusis.

5. *Quæ Hispaniæ Metropolis?*

Madritum in Castella nova, ubi sedes regia.

6. *Qui genti huic mores?*

Hispani profundo reconditoque sunt ingenio, severiorum magis disciplinarum, quam artium liberalium cultores; circumspecti, auctoritatis, gravitatis, secretique apprimè tenaces; quoque in deliberationibus & consultationibus tardiores, eò in rebus semel decretis sunt constantiores. Ac licèt à labore rusticano & opificiis ut plurimum abhorreant, virtutis tamen bellicæ, præsertim Caroli V. & Philippi II. temporibus æimia profusus dedère specimina, laborum quorumvis patientissimi.

7. *Quæ regiminis forma?*

Monarchica.

8. *Quæ Religio?*

Nonnisi Catholica, quam cum Rex re & nomine *Catholicus*, tum rerum hæreticarum quasi-totores ita sartam adhuc tectamque conservarunt; ut nulli hæreticorum sedem illic stabilem capere in hanc usque diem licuerit.

9. *Quæ antiquæ Hispaniæ divisio & appellatio.*

Hæc Hesperia quoque ultima (quo nomine ab Italia *Hesperia* simpliciter vocari solita, discernebatur) Iberia item & Celtiberia appellata, atque in Hispaniam citeriorem & ulteriorem divisa est. *Citerior*, sive Tarracoenfis, dimidia erat Hispaniæ pars, quæ Romæ fuerat vicinior; *ulterior* verò Lusitaniam & Baticam, ubi hodie Andalu-

Galuzæ &
fretum H
Hispaniæ
urbs Num
pione tan

A Sep
na est: a
alluitur.

Præci
Ulyssip

Solis
rantes,
tate Lu
borum I

Com
proprie

Sun
les nih
mines;
one in
canti it

alusiæ & Granatæ regna, complectebatur. Trans
 recum Herculeum Mauritania erat Tingitana,
 Hispanicæ tunc ditionis. In Celtiberia eminebat
 urbs Numantia, post diutinam obsidionem à Sci-
 sione tandem deleta.

LUSITANIA.
 sive
 PORTUGALLIA.

1. *Qui Regni hujus termini?*

A Septentrione & Oriente Hispaniæ contermi-
 na est: ab occasu & Meridie Oceano Atlantico
 alluitur.

2. *Qui fluvii?*

Præcipuus est Tagus, ad cujus ostium urbs est
 Ulyssipo, Lusitaniæ metropolis sedesque regia.

3. *Quæ terra incolæ?*

Solis calorem venti, à mari identidem spi-
 rantes, mitigant; hinc Cœli temperie ac fertili-
 tate Lusitania Hispaniam superat, vino, oleo, ar-
 borum fructibus, pascuis, sale &c. dives.

4. *Quæ regni divisio?*

Complectitur Lusitaniam sive Portugalliam
 propriè dictam, & Algarbiam.

5. *Qui Lusitanorum mores?*

Sunt frugales & ad rem suam attentii; libera-
 les nihilominus erga egenos, Deoque dicatos ho-
 mines; in templis exornandis piè prodigi, religi-
 one in Deum Deique Matrem nulli secundi; sci-
 entii item, mercimoniis & armis clari,

6. *Quæ ibidem religio floret?*

Sola Catholica, perinde atque in Hispania.

7. *Quo nomine prisca Romani regionem hanc appellabant?*

Pars hæc erat Hispaniæ *ulterioris*, Provincia Lusitanica nuncupata.

HUNGARIÆ REGNUM.

1. *Quis Hungariæ situs atque divisio?*

Ad Septentrionem montibus Carpatiis à Polonia, Silesia & Moravia se jungitur. ad ortum Transylvaniæ & Valachiæ; ad Austrum Sclavonia & Servia; ad occalum Austriæ & Styriæ conteminitur; dividiturque in Superiorem & Transdanubianam Septentrionem versùs, & in inferiorem seu Cisdanubianam meridiem versùs. Buda Regni totius caput, regiaque olim sedes erat. Superioris Hungariæ metropolis est Posonium. Regnum porro istud, quod fortissimum Christianæ Reipublicæ contra Turcas propugnaculum semper fuerat, Domus Austriaca jure hæreditario possidet.

2. *Quod soli, incolarumque ingenium?*

Terra, licet rerum omnium copiâ ad delicias usque abundet; longè tamen uberiores ferret fruges, si diligentius excoleretur. Præ cæteris commendantur boves, vinum & aurum Hungaricum. Incolæ magnis sunt animis, audaces, intrepidi, ad bella gerenda prompti, libertatis amantes &c.

3. *Quæ*

Jam in
Soli Hon
Semper flo
ctiores r
que sparg
annem Z
sed post
Turcico
affulget
suum pol
habes Op

08

De qu
gionib
man
Lo

Hæc
pagoru
que alii
rentissim
pore, qu

Jam inde à S. Stephani Regis pariter & Apostoli Hungariæ temporibus Religio Catholicaemper floruit, donec Lutheri & Calvini &c. sectatores noxia errorum suorum zizania hic quoue spargerent, dum inter Ferdinandú I. & Joannem Zapolya Reges pro regno decertaretur, sed posteaquam Regnum hoc universum jugo Turcico jam penitus est exemptum, spes pariter effulget, fore, ut Religio avita in antiquissimam usum possessionem postliminio restituaatur. Plura habes Opusculo quarto.

C A P U T IX.

Octo minores Europæ partes.

§ I.

De quatuor minoribus partibus, seu Regionibus, Galliam inter & Imperium Germanicum interjectis, Belgio nempe, Lotharingia, Helvetia & Sahaudia.

B E L G I U M.

1. *Quis Regionis hujus Status?*

Hæc & urbium magnificentia, & frequentia pagorum, & negotiandi opportunitate, pluribusque aliis prærogativis, totius Europæ regio florentissima merito censebatur, eo præsertim tempore, quo uni parebat Domino universa. At post

plurimum Provinciarum ab Religione orthodoxæ & Catholice defectionem, accedentibus præterea Gallorum irruptionibus & continuis præterea belli calamitatibus de pristino illo splendore haud parum deperdidisse visa est.

2. *Quæ Belgii hactenus partitio?*

Dividitur in Belgium Austriacum, Gallicum & Fœderatum, sive in Belgium Catholicum & Acatolicum.

3. *Quæ Belgii Catholici Provincia?*

Ex his Domus Austriaca possidet partem potissimam quatuor Ducatum Brabantiae, Limburgi, Geldriae superioris & Luxemburgi, ac Flandriae Comitatus: partem item Comitatus Hannoniae Comitatum Namurcensem, Marchionatum Antverpiensem, & Dominium Mechliniense. Gallicae vero ditionis sunt Artesiae Comitatus cum parte Brabantiae, Flandriae, Hannoniae, & Luxemburgi.

4. *Quæ federati seu Acatolici Belgii Provincia?*

Haec septem, quæ vulgò *Hollandia* appellari solent, nempe duo Comitatus, Hollandiae & Zelandiae: quatuor Dominia, Frisense, Groningense, Transsalanum & Ultrajectense, cum Geldria inferiore, quò Zutphaniae quoque Comitatus pertinet.

5. *Qui Belgarum mores?*

Gallo-Belgae Gallis uti lingua habituque, ita & moribus propius accedunt. Flandro-Belgae vero, à Flandria, nobilissima Belgii Provincia appellatur.

pella.

Germanis magis sunt moribus, utpote
 eri, candidi, perhumani, gravi, industrii, fru-
 s, labori à teneris assueti, ingeniosi, & ad o-
 s scientias & artes idonei non minus quam
 editi. Præcipuam tamen operam dant faci-
 e mercaturæ, cum ob maris viciniam, tum
 majorû fluminû alveorûq; fertiorû frequentiâ.

6. *Quæ Belgii urbes præcipuæ?*

in Brabantia Bruxellæ, Lovanium, Antverpis,
 hlinia &c. in Flandria Gandavum, Bruga, O-
 da, Ipræ, Novoportus, Torvacum, Menens &c.
 Iannonia Montes, Athum &c. Limburgum
 s, Luxemburgum, Chiniacum, Namurcum.
 m Aroloregium, Ruremunda &c. quæ pluresque a-
 urbes omnino insignes Austriacæ Domui sunt
 ætæ. Galli porro Atrebatum, Cameracum,
 cum, Gravelinam, Isules &c. Batavi verò
 Herodæmum, Roterodanum &c. occuparunt

LOTHARINGIA.

Quæ, qualisque hæc Regio?

Regni Austrasiæ pars olim erat. Hodie in ge-
 os Ducatus, Lotharingiæ nempe pressius sum-
 & Ducatum Barensem dividitur, estque ma-
 rum Heroum patria. Et quamvis montosa
 c saltuosa, frumento tamen, viâ, & pecori-
 &c. abundat. Urbs Princeps est Nancejum,
 is sedes. Incolæ Gallicè ut plurimum lo-
 ntur. Ad Lotharingiam quoque pertinebant
 nobilissimi Episcopatus Metensis, Tullensis,

& Virodunensis, quos Gallia Rex Henricus II. anno 1552. ab Imperio Germanico avulsit, Jurisdictione tamen Ecclesiastica penes Archiepiscopum Electorē Trevirensē in hanc usque diē remanent. Hic Ducatō Lotharingæ & Bari seculo 18. cessit Imperio Gallorū, atq; Stanislaus Leszczyński Regi Poloniarum cœpit parere.

HELVETIA.

1. *Qua regionis hujus natura & constitutio?*

Tota ferè montibus veluti nativis propugnaculis obvallata, ac in tredecim territoria, seu *Cantones* distinguitur, è quibus Lucernæ, Uriæ, Schwytzia, Subsylvania sive Underwaldis, Tugium, Friburgum, Solodorum cum parte Glaronæ, & Basiliensium, cum Vallesia item universa, pluribusque aliis urbibus ac locis foederatis in avita sepe per religione persistere immobiles: Tigurini verò, Berna, Basilea, & Schaphusia cum parte Gronensium & Abbatiscellanorum &c. Zwinglii infamem illum fidei orthodoxæ desertorem Transfugam secutæ, priscâ progenitorum suorum religione abjuratâ, novitæ sectæ adhesere.

2. *Qua terre & incolarum indoles?*

Terra lætis undique pascuis viret; unde in læ ex pecuaria permagnaum capiunt quæstum. Quantus porrò Helvetiorum orthodoxorum inde de Catholica, Christianique Vicario defendendo olim fervor fuerit & constantia, inde patet, quod Julius II. anno 1512. Helvetios Pontificiæ dignitate *Propugnatores & Defensores*; ac Leo X. ann. 1517.

celesæ Def
Helvetiorum
antia, indu
cellica passio
licubi Aris

Q

Sabaud
ptentrio
rtu Valle
montes, pe
gio tamen
modum i
elicto pass
trahendis

Quatuor
um inter
Transf

T

Quid de
Hunga
is paruit
giata Don
tibus, syl

Defensæ Defensores appellare non dubitaverit.
 veterum quoque fidelitas, sinceritas, tempe-
 rantia, industriosa sedulitas, ac virtus præsertim
 publica passim celebratur ab Historicis. Regimen
 ubi Aristocraticum, alibi Democraticum est.

SABAUDIA.

Quid de hac generatim dicendum ?

Sabaudia Ducatus ab Astro Pademontium à
 orientione lacus Lemani, ab occasu Gallia, ab
 occidente Vallis est confinaria. Aura ob crebros
 ventos, perpetua rigentes glacie, frigidior est;
 regio tamen populosa, nec infœcunda. Incolæ
 modum industrii sunt & laboriosi. Monticolæ
 præsertim passim solo patrio, Æginæis mercibus di-
 stantibus regionatim lucellum quærunt.

§ II.

Quatuor reliquæ Europæ partes, Poloni-
 am inter & Turciam Europæam, nempe,
 Transylvania, Valachia, Moldavia,
 & Tartaria minor.

TRANSYLVANIA.

Quid de Principatu hoc strictim commemorandum.
 Hungariæ jam olim adjuncta erat, dein propri-
 paravit Principibus. Nunc annis amplius tri-
 centis subest Austriacæ. Terra, utut mos-
 tuosa, sylvisque impedita, frugum tamen feracis-
 sima

lima est, cùmque vicina Valachia & Moldaviam *Dacia* vocabatur. Incolæ in tres potissimas classes distribuuntur, in Ungaros nempe, Sicos five *Siculicales*, & Germanos origine Saxonos quos inter plures aliæ nationes, sectæque diverse degunt.

VALACHIA & MOLDAVIA

Quid de gemina hisce Principatibus scribendum?

Utraque hæc regio suos habet Principes. (Hæc spodaros vocant) Sultano vectigales. Terra, in tota licet ac sylvestris, frumento tamen, vino, quis generosis, armentis & pecore abundat. Colarum plerique Græcorum schismaticorum erroribus impliciti, aut pecuariam faciunt, aut agriculturæ dant operam, cætera bellicosi, rerum novandarum cupidi, dubiæ sublesteque fidei.

TARTARIA MINOR.

1. *Quæ hæc Regio?*

Olim Chersonesus Taurica, hodie Tartaria-Cræna & Præcopensis dicitur, quam Scythæ præcipuum, dein Tartari, ex Asia profecti, tenuere. Principem seu *Chanum* suum, qui ex *Kirsi* semper familia est, ipsi quidem eligunt; sed rata omnium hæmenda à Sultano electio. Ea porro lege Turcis sunt subiecti, ut Sultanium vel *Vezirium*, aut bella proficiscentem, cum delecta militum manibus comitari cogantur, non alio numerato stipendio, nisi quod ex præda sibi vindicant.

2. *Quis Tartavorum genius?*

Domos plerique non incolunt, sed parva con-
ruunt tuguria, in acumen festigiata, quæ carris
inposita cum uxoribus, liberis & pecoribus secum
non lubet, circumferunt, & obviis quibusque ab-
sumptis, aliò commigrant, gens hominum bar-
bara, belliosa & rapto vivere assueta.

C A P U T X.
Mappa Geographica Asiæ.

1. *Quis Asia situs?*

Nobis Europæis ad Orientem, partemque po-
ssimam sub zona temperata Boreali sita est, at-
que à Septentrione Oriente & Meridie vastissi-
mo cingitur Oceano; Occasum versùs mari ru-
ro ab Africa, mari verò Mediterraneo & Ponto
Euxino &c. ab Europa secernitur.

2. *Quæ Cali affectio?*

Aura ad Septentriones perfrigida, in medio
emperata, Austrum versùs præservida est.

3. *Quæ terra indoles?*

Septentrionem versùs, ubi Tartaria magna sita,
terra vasta & horrida, magnamque partem nobis
incognita est. Regiones verò mediterraneæ uti
Persia, India, China, &c. serico, aromatis, fru-
ctibus, gemmis, margaritis, auro argentoque a-
bundant.

4. *Qui Asiaticorum genius?*

Varius pro vario regionum situ. Nam zonæ

torridæ aecolæ Africanis similiores sunt, hoc est, inconstantes, vehementes, vafri & astuti &c. languidiores contra ac hebetiores, qui ad Boream recedunt. Quibus verò mitius clima obtrigit, hi mitiore pariter sunt indole; molles tamen ut plurimum, delicati & voluptatibus dediti, præsertim postquam orthodoxa religio, optima, ut alias monuimus, morum magistra, inde exulare cœpit.

5. *Quæ igitur ibidem religio?*

Superstitio Mahometana instar luis epidemicæ totam fermè Asiam infecit. Sunt tamen ibi & Ethnici & Judæi, & Christiani non pauci: quæ postremi in varias iterum sectas abiere.

6. *Quæ Asia præ reliquis mundi partibus prærogativa?*

1. Hic prima generis humani incunabula, nostrorumque progenitorum & Patriarcharum patria, ex qua deductæ in omnem terrarum orbem colonix. 2. Hic tres illæ Monarchiæ longè potentissimæ, Assyriorum, Persarum & Græcorum floruere. 3. Hic artes pleræque omnes scientiæque inventæ. 4. Hic Theatrum erat, ubi ludens in orbe terrarum Dei Sapiencia tot tamque admiranda mundo dedit spectacula. 5. Hic terra illa divinitus promissa, lacte & melle fluens, ubi ipse DEI Filius natus & educatus annosque amplius triginta cum hominibus versatus est. 6. Inde orta Deipara, cœli terræque Regina, Prophetæ sanctissimi, Christi Apostoli, primi illi legis Evangelicæ ac Fidei orthodoxæ præcones & Doctores.

7. Hic

7. Hic E
manibus
gvine, M
floruit, p
pagines i
univertu

Olim
rectius
cum, M
Insulas

Turca
Mogol,
Tartaria

Sex
Armen
strior

1.
Ha
Græci
antiqu
instar,
ab Or

7. Hic Ecclesie novalis Christique vinea, divinis manibus plantata. Dei Hominis sudore ac sanguine, Martyrumque cruore irrigata, lætissime floruit, primitiasque tulit caelo acceptissimas, propagines inde suas ac germina emissura per orbem univertum &c.

7. *Quae Asia divisio?*

Olim in Asiam majorem & minorem, hodie rectius divideris in Imperium Turcicum, Persicum, Mogolicum, Tartaricum & Sinicum, atque Insulas Asiaticas.

8. *Qui potentissimi Asiae Monarchae?*

Turcarum Imperator, Rex Persarum, Magnus Mogol, & Imperator Sinensis, cui magna quoque Tartariae majoris pars subiecta est.

§ I.

Turcia Asiatica.

Quasnam complectitur Provincias?

Sex: Anatoliam, Syriam, Arabiam, Georgiam, Armeniam, & Diarbecchiam. Tres priores cis, posteriores trans Euphratem sitae sunt.

I. ANATOLIA.

1. *Quod regioni huic nomen? Quis situs?*

Hæc, quæd Europæis ad Orientem posita sit, à Græcis Anatolia ab *Oriens*, ab Italis *Lenante*, ab antiquis Romanis Asia minor dicta, Peninsulæ instar, à Septentrione Ponto Euxino, Euphrate ab Oriente, à Meridie mari Mediterraneo, sive

Lyciæ & Pamphiliæ, ab Occidente Archipelago, Helleſponto, Propontide & Boſphoro Thracio terminatur.

2. *Qua terra indolis?*

Regio hæc & Cœli clementiâ, & ſoli ubertate, & urbium frequentiâ, & victoriis, quas tum Græci à Perſis, tum Romani à Mithridate aliisque reportârunt, longè clariffima, hodie à Barbaris neglecta, peneque deſerta jacet.

3. *Quæ diviſio?*

Turcæ hodie dividunt in 4. Provincias, nempe 1. in *Anatoliam* propriè dictam, quæ occidentem & mare Ægæum verſus olim Bithyniam, Paphlagoniam, Myſiam, Phrygiam, Lydiam, Æoliam, Joniam, Cariam, partemque Galatiæ complectebatur. 2. In *Amasiam*, Septentrionem Pontumque Euxinum verſus, ubi olim regnum Ponti & Capadociæ cum parte Galatiæ. 3. In *Caramaniam*, verſus Auſtrum & mare Mediterraneum, ubi aliàs Lycia, Pamphylia, & Cilicia &c. 4. In *Aladuliam*, verſus Orientem & flumen Euphratem, quæ Armeniam minorem antiquam continet. Huc quoque pertinent Inſulæ Cyprus, Rhodus &c.

4. *Quæ celebriores hic olim urbes numerabantur.*

In Bithynia Nicæa, Chalcedon &c. in Jonia Ephesus, Smyrna &c. in Cilicia Tarſus: in Lydia Thyatira: in Phrygia minore Troja urbs longè decantatiſſima: ad Helleſpontum ſive fretum Callipolitanum Abydos, æque regione Sestos, arces munitiſſima, quas vulgo *Dardanellas majores* vocant,

cant; nam Dardanellæ minores in Græcia ad fauces sinus Corinthiaci utrumq; litus communiunt.

II. SYRIA.

1. *Quid de hac memorandum?*

Syriam sive Sortiam Turcæ dividunt in tres Provincias sive Præfecturas, Alepensem, Tripolitana[m] & Damascenam, quarum singulæ à Bassa, sive Præfecto Turcico administrantur. Alepensis continet Syriæ antiquæ partem Borealem, cujus caput Alepum, urbs ampla & commerciis florentissima. Tripolitana partem Phœnicæ & Cælesyriæ complectitur. Urbs princeps est Tripolis ad mare Mediterraneum, ubi portas per commodus. Damascenæ Præfecturæ caput est Damascus celebre emporium ad Libani montis radices. Ad Præfecturam hanc pertinet Palæstina, cujus, uti & Syriæ solum longè fertilissimum meliorem passim culturam desiderat, idque vel ob Turcarum avaritiam, vel incolarum desidiam.

2. *Ubinam Pentapolis, ac mare mortuum?*

Pentapolis regio olim amœnissima Palæstinam inter & Arabiam, à quinque urbibus, Sodoma, Gomorraha, Adama, Seboim, & Saggor appellata, deflagrationis illius horridæ reliquias longè tristissimas hodieque ostentat; universus quippe terræ illius tractus aspectu horrendus ac summè sterilis poma profert in speciem pulcherrima, sed quæ manibus contrectata, in cineres abeunt. Ibidem lacus est, continuum fumum & sulphur, quasi

quasi reliquias funesti illius incendii exhalans, à bitumine, Asphaltites dictus, tetri omnino ac pestilentis odoris; unde nec pisces ibi, nec suetae aquis volucres. Vocatur & *Mare Mortuum*, cum quoddam odor ejus gravissimus omnibus vitâ præditis, advesfetur, tum quoddam ob lentum ac spissum bitumen nec aurâ, nec ventis moveri unquam possit.

3. *Quid porro de Palaestina seu terra sancta memorandum restat?*

Hæc à Chanaanis primùm, hisque Dei monitu exterminatis, à populo Israëlítico incolebatur. Terminus ejus à Septentrione mons Libanus, ab occasu mare Syriacum (quod & Sidonium & Phœnicium dicitur) à Meridie Arabia petraea, ab ortu Arabia deserta. Quadrifariam dividebatur 1. in Judæam, 2. in Samariam, 3. in Galilæam. 4. in Peræam. In Judæa tribus Juda, Benjamin, Simeon & Dan: in Galilæa Aser, Nephthali, Zabulon & Issachar: in Samaria Ephraim cum dimidia tribu Manasse: in Peræa trans Jordanem, ubi & Iturea & Trachonitidis regio, Ruben & Gad cum reliqua Manassis tribu confedere. Terræ sanctæ metropolis, regni que olim Judaici sedes erat Hierosolyma, toto terrarum orbe nominatissima, hodie solo ferè nomine & Christi sepulchro celebris.

III. A R A B I A.

1. *Quid de regione hac paucis dicendum?*

Arabia triplex est, petraea, deserta & felix, ubi
varii

varii Principes (Emiros vocant) dominantur, quorum plerique Turcis, ceteri Persis sunt veditigales. Per Arabiam petream, majori ex parte sterilem, arenosam ac sole torridam, populus Israëliticus, Moysæ ductore, ex Ægypto in Palæstinam longo viarum circuitu est profectus. Mons ibi Sinai & Horeb, uterque Dei cum Moysæ alloquio insignis. Arabia deserta, Judæis Cedar, maximâ sui partem plana est: at sterilis pariter & arena, ideoque *deserta*. Arabia felix, ubi regnum Sabæ fuisse traditur, auro, gemmis, balsamo, thure, myrrha, aromatis & fabis, vulgo Caffæ abundat. Inter urbes præcipuas est Mecha, Machometis patria, & Medina, ubi Pseudoprophetæ tumulus. Urbs utraque summa Machometanorum, catervatim illuc confluentium superstitione frequentatur.

2. *Quis Arabum genius, quæve cali affectio?*

Calor ibi maximus; quem tamen rores matutini nonnihil mitigant: hinc itinera noctu peraguntur. Incolæ cum armentorum gregibus paucula vagi pererrant, & Scytharum more habitant sub tentoriis, quoad pabulum suppetit; quo assumpto aliò commigrant, latrociniiisque furtivos infestant. Qui urbes incolunt, paulò humaniores sunt, mercaturæ ut plurimum dediti, Machometis tamen erroribus omnes impliciti.

IV. GEORGIA.

Ubinam sita hæc regio?

Pontum Euxinum, & Mare Caspium interjacet,
inque

inque plures distribuitur Provincias, quas inter Georgia propriè dicta sive Gurgistan, ubi olim Iberia : Colchis item Argonautarū expeditione celebris, quæ Mengrelia hodie vocatur, atq; in tres iterum dividitur Principatus. Terra, frugifera aliquin, parū excolitur, ac partim Turcis, partim Persis vestigialis est. Religio Christiana quidem, sed erroribus plurimis inquinata.

V. ARMENIA
sive
TURCOMANIA.

Quanam hæc Regio?

Potissimam Armeniæ majoris partem complectitur. Hic eminet mons Ararat, in cujus præalto vertice Arca Ndé; cessante terrarum eluvione consedisse perhibetur. Multi quoque in Armenia hac supersunt Catholici; quos tamen hæretici, Eutyhiani potissimum & Monothelicæ, Machometani item & Hebræi junctis viribus omnino exterminare nituntur.

VI. DIARBECHIA.

Quæ hodie Regionis hujus facies?

Veteris Assyriæ partem, Mesopotamiam, Babyloniam & Chaldaeam complectitur, regio olim amœnissima & deliciis plena; hodie tamen cum ob colonorum socordiam, tum ob continuas Arabum grassationes horrida & inculta, uti regio-

nes

res pleraque omnes Turcico imperio subiectæ. In tractu porro illo, ubi Euphrates & Tigris confluunt, Paradisus fuisse traditur; cujus tamen, uti & veteris Babylonis, Ninives, Edesse, Ur, Haran, turris Babel &c. vix rudera existant.

§ II.

Reliquæ Asiæ partes.

P E R S I A.

1. *Qui Regni hujus termini?*

Ad ortum Indus, ad occasum Tigris amnis, ad Boream mare Caspium & fluvius Oxus, ad Austrum Oceanus Indicus & finis Persicus.

2. *Quæ divisio?*

Quinque olim partes præcipuas complectebatur, nempe 1. Ariam ad Ortum sive Indiam versùs, 2. Sogdianam maximè ad Septentrionem versùs Scythiam, 3. Parthiam itidem ad Septentrionem juxta mare Caspium, 4. Media ad Occasum versùs Armeniam & Assyriam, 5. Persidem ad Austrum versùs sinum Persicum, ad cujus fauces Armuzis urbs quondam munitissima cum portu insigni, Lusitanici tunc Juris sita erat; quæ tamen, uti & plura alia anno 1622. Anglorum, Machometanis magis, quàm Catholicis faventium, consilio & operâ Lusitanis fuit erepta, & Christiani nominis est hostibus tradita. Summatim Provinciæ erant septendecim, quibus omnibus nova pridem nomina fuere imposita. Urbes

præ-

præcipuæ fuère Perſopolis, ab Alexandro Magni ſcorti hortatu in cineres redacta, Ecbatana Perſiæ Regum ſedes æſtiva, & Suſa ſedes hyberna Houſiæni regni Perſici metropolis ſedesque regiſtæ eſt Aſpahanum.

3. *Quod ſoli & incolarum ingenium?*

Fluvii in regno hoc ampliffimo perpauci, iiq̄ in plures deducti rivis, ad agros nimio ſolis æſtu torridis & exſuccos humectandos. Provin- ciae Boreales temperatioris ſunt ac fertiliores Australes contrâ præſervidæ; quædam etiam de- fertæ, arenosæ, ac ſteriles. Incolæ mercatura potiſſimum ſe dedunt, longèque erga externo hu maniores ſunt, quàm Turcæ. Ab his tamen ob diverſam Alcorani, in cujus verba utrique jurant expoſitionem plurimum diſcrepant, acerbis que idcirco odiis ſe mutuò proſequentur.

I N D I A.

1. *Que Indiæ diviſio?*

India à flumine Iado nomen trahens, quadri- fariam dividi poteſt. 1. in Indiam Indum inter & Gangem Septentrionem verſus, ubi magni Mo- go liſ Imperium, de quo in Opusculo IV. memi- nit nuſ. 2. in Peninſulam intra Gangem Ortum verſus. 4. in Indiam Inſulanam.

2. *Quid de Peninſula intra Gangem me- morandum?*

Peninſula hæc plurima complectitur regna, in quibus Luſitani ante annos amplius ducentos urbes

urbes loc
Regisq̄
ſteaquam
pluribus i
bârunt,
quoque r
Goa tam
munitiff
in Luſit
Franciſc
miraculi
ab anno
viſitur, t
jugiter a
3. Q
1. Ad
2. ad Au
am Cher
& Coch
4. Q
1. Mal
Au ab A
decim ſe
Piſcariaz
ris, dein
um ex A
ſulam ex
parvas di
Lucas, &

Magnas urbes locaque alia non pauca Ecclesie Christi, Regisque Lusitanici imperio subdidere. At posteaquam Batavi longo post tempore Lusitanos pluribus in locis antiqua sua possessione exurbauerunt, non Lusitanicæ solùm, sed Christianæ quoque res in Oriente plurimum accisæ fuerunt: Goa tamen, Archiepiscopi & Proregis sedes sex munitissimis castellis portuque insigni instructa, in Lusitanorum adhuc potestate est, ubi & S. Francisci Xaverii Indiarum Apostoli sanctitate & miraculis toto terrarum orbe celebratissimi corpus ab anno 1552. in hanc usque diem incorruptum visitur, trecentis lampadibus ad ejus tumulum iugiter ardentibus.

3. *Quæ regna nominatiora Peninsula intra Gangem complectitur?*

1. Ad Septentrionem Regnum Ayæ & Peguanum, 2. ad Austrum Siamum & Malacam, olim *Aurum Chersonesum* dictam, 3. ad Ortum Tunchinum & Cochinchinam cum pluribus aliis regnis.

4. *Quæ insulae celebriores in Oceano Indico?*

1. Maldivæ infra oram Malabariam longo tractu ab Aquilone in Austrum porrectæ, & in tredecim series distinctæ. 2. Ceylanus à regione oræ Piscariæ & Coromandelæ Lusitanici primum juris, dein à Batavis occupata. 3. Sumatra, Borneum ex Asiæ insulis maxima, & Java infra Peninsulam extra Gangem. 4. Molucæ in magnas & parvas divisæ. 5. Philippinæ Sinam inter & Molucas, & Mariæ Annæ inter Oceanum Orientalem

lem & mare Pacificum, quarum illæ à Philippo II. Rege, istæ à Maria Anna Regina Hispania nomen duxere. His adjungimus insulas Japonicas, quæ ultra Sinam Orientem versùs porrectæ uni subsunt Monarchæ.

5. *Quæ Indiæ fertilitas?*

Saccharo, oryzâ, gossipio, serico, aromatis omnium generis; margaritis item gemmisque pretiosissimis, auro & argento &c. obundat. Sed vix usquam gentium plantam, arboremve æquè utilem reperias atque illam, quæ nucs (*cocos vocant*) humani propè capitis magnitudine passim profert: namque & cibum, & potum, & vestitum & quidquid fermè ad supellestem vel nauticam, vel domesticam necessarium est, sola suppeditat.

6 *Quid verò de religione dicendum restat?*

Jam inde à magni Indiarum Apostoli Xaverii adventu homines illic innumeri ab Etchnica & Machometana superstitione ad veri Numinis cultum fuere adducti. At postquam hæretici Europæi in has quoque terras, quo Catholici dudum antè immensis sanè sumptibus, laboribus, periculisque aditum sibi aperuere, pedem intulerunt, vera inde religio, fides, pietas &c. passim abire in exilium compulsæ est irreparabili tot millium animarum exitio. In Japonia certè res Christiana tantopere floruit, ut primitivam illam Ecclesiam in extremum hunc orbis angulum commigrasse crederes. Verùm Hollandi falsis suis criminationibus, calumniis, obtreccionibus

Japo-

Japonum
multis Ch
cidatis, &
stiani Jap
landis, ut
se esse pa
regnum h
est conce

T A

Ampli
scovia &
& Sinâ,
tarico te
vix nomi
thia cite
extra Im
Seres fu
fferis, in
cameloru
gula: lau

Ab O
& Sinen
ptention
quingent

Japonum Monarcham eò tandem impulère, ut multis Christianorum millibus immanissimè trucidatis, & Christum, & ipsum ad eò nomen *Christiani* Japonià universà proscripserit. Solis Hollandis, utpote qui non *Christianos*, sed *Hollandos* se esse palàm disertè que profitentur, aditus in regnum hoc, quò per calcatum pergunt Christum, est concessus.

TARTARIA MAGNA.

Quid de hac memorandum ?

Amplissima hæc Asiæ pars ad Occasum Moscovià & mari Caspio, ad Austrum Perhâ, Indià & Sinâ, ad Ortum & Septentrionem, mari Tartarico terminatur, dividiturque in partes plures vix nomine Europæis notas. Hic verus illa Scythia citerior, sive intra Imaum, & ulterior sive extra Imaum montem, Serica item, populique Seres fuisse perhibentur. Tartari moribus sunt effæris, incultis & barbaris. Carnes equorum & camelorum semicrudas cum lacte equino inter gulæ lautitias numerant.

S I N A.

Quinam Imperii hujus termini ?

Ab Oriente & meridie Oceanus Orientalis, què & Sinensis à Sinis dictus ; ab Occasu Indià ; à Septentrione Tartaria magna, à qua muro illo, ad quingentas fermè leucas porrecto, sejungitur;

Regio hæc tum rebus cæteris, tum præcipuè serico tantopere abundat, ut hoc plerique omnes vestiri soleant. Herba *Thea*, & vasa fictilia, quæ *porcelana* vocant, ex Sinis allata, præ cæteris commendantur. Potentissimi vastissimique hujus Imperii metropolis ac sedes regia Pechinum est, quæ ampliorem frequentioreque ubem Orbis non habet.

C A P U T X I

Mappa Geographica Africæ.

1. *Quis Africa situs?*

Maxima hæc orbis terrarum Península exiguo isthmo Asiæ conjungitur, atque ad Septentrionem mari mediterraneo, ad Oecum Erythræo & Indico, ad Occidentem & Austrum Oceano Atlantico & Æthiopico cingitur. Figura ejus in mappa Geographica accedit ac cordis similitudinem, cujus pars superior zonæ temperatæ Boreali, medullium zonæ torridæ, pars inferior zonæ temperatæ Australi subjacet.

2. *Quæ præcipua Africa flumina?*

1. Nilus, qui à Meridie in Septentrionem per Abyssiniam, Nubiam & Ægyptum procurrens mare subit Mediterraneum. 2. Niger, qui ab Ortu Occasum versùs Nigritiam bisariam secans, in mare Atlanticum pluribus ostiis irrupit.

3. *Quæ Africa magnitudo?*

Si terræ spatium metiare, triplo ferè major est Europâ; at si habitatorum numerum supputes, du-

duplo for
sima ille
avenis ste
torrentur
genere in
ferum o
mira soli
sive boni
possit.

4.

Quam
que indo
mum hu
alia prof
re viguit
Machom
& corru
namque
tani in
&c. Chri
tores.

caque fin
vo; reliq

5.

1. T
potissim
est. 2.
Abyssinia
tapa.

duplo fortè minor censeri poterit. Nam vastissima illic terrarum spatia aut inculta jacent, aut arenis sterilibus obducuntur, aut nimio solis aestu torrentur, aut multiplici animalium noxiorum genere infestantur. Alicubi tamen, in locis præsertim maritimis & ubi irrigua sunt flumina, mira soli fertilitas: ut proinde quidquid Africa sive boni, sive mali producit, *prodigiosum* dici possit.

4. *Quæ Afrorum indoles & Religio?*

Quandiu religio vera, quæ efferas etiam atque indomitas gentes mansuefacit, atque ad omnem humanitatem informat, in Africa floruit, hæc prorsus vitæ morumque disciplina & cultura viguit. At postquam & hæretica impietas & Machometana superstitio animos inficere coepit & corrumpere, mox ad ingenium Afri primitivamque redière barbariem. Hodie Machometani in Barbaria præcipuè & Ægypto, in Abessinæ Christiani, alibi etiam idolorum degunt cultores. Ii porò, qui Ægyptum, Barbariam, locaque finitima incolunt, albo, seu potiùs subflavo; reliqui nigro sunt colore.

5. *Quinam in Africa rerum potiuntur?*

1. Turcarum Imperator, cui Ægyptus præpotissimaque Barbariæ pars vètigalis & obnoxia est. 2. Rex Fessæ & Marochii. 3. Abessinæ sive Abyssiniæ Imperator. 4. Imperator Monomopata.

6. *Quæ Africa divisio?*

Nos in superiorem sive Borealem, & inferiorem sive Australem dividimus. Alii aliter partuntur.

§ I.

Superior Africae pars.

1. *Quot regiones hæc complectitur?*

Sex: 1. Barbariam, 2. Ægyptum, 3. Biledulgeridiam, 4. Zaaram sive desertum, 5. Nigritiam, 6. Guineam.

2. *Ubinam Barbaria sita est?*

Partem potissimam mari Mediterraneo circumjacet è regione Europæ. Regnum Fessanum & Maroccanum, ubi olim Mauritania Tingitana erat, juxta Oceanum Atlanticum, versùs fretum Herculeum porrigitur. Inde tres sequuntur Republicæ, Algeriana, TUNETANA, & Tripolitana, famosa piratarum receptacula. In tractu Algeriano olim Numidia, & in hac urbes Hippon (hodie *Bona*) & Tagaste erant, illa Episcopatu, hæc natalibus S. Augustini clara. Haud procul urbe TUNETO Carthago stetit, urbs quondam nominatissima Romæque æmula; cujus tamen nonnisi rudera quædam existant. Extrema Barbariæ pars, Ægyptum versùs, est BARCANA regio, ubi olim Lybia exterior, Cyrenaica & Marmarica.

3. *Quid de Ægypto memoratu dignum occurrit?*

Ægyptus dividitur in inferiorem, mediam & supe-

superiore
est, tot
terra plu
tamen in
tium int
cundatur
tius Afri
Pyramid
ob Alex
exadific
deperdid
di mirac

4.

1. Bile
nomen t
simoque
Atlanti
bia int
que mo
multum
peinde a
fecunda
ma ven
transve
tur. 4.
dat; qu
tatur, p
deburgis
re, ob
municiff

superiorem, quæ hodie *Said*, olim Thebais dicta est, tot Virorum Sanctissimorum nutritrix. Ac licet terra pluviis rarò aut nunquam irrigetur; annua tamen inundatione Nili, qui sub æstivum solstitium intumescere incipit, mirum quantum fecundatur. Regionis caput Cairus est, urbs totius Africae amplissima. Inde haud procul absunt Pyramides miræ altitudinis. Alexandria porro, quæ Alexandro M. ad oram maris Mediterraneæ edificata, de pristino illo splendore plurimum deperdidit. Visebatur inde turris Pharos, mundi miraculum.

4. *Quid de Biledulgeridia, Zaara, Nigritia & Guinea memorandum?*

1. Biledulgeridia à dactylis, quibus abundat, nomen tragens, Barbariæ contermina est, longissimoque tractu ab Ægypti confinibus ad Oceanum Atlanticum protenditur. 2. Zaara, ubi olim Lybia interior, leones, tigrides, struthiones, variæque monstra alit, quibus homines indigenæ haud multum absimiles. 3. Nigritiam Niger amnis peinde ac Nilus Ægyptum inundare dicitur, ac fecundare. Incolæ Hispanis ac Lusitanis plurima vendunt mancipia, quæ deinde in Americam transvecta, multis magnisque laboribus exercentur. 4. Guinea auro, ebore, rebusque aliis abundat; quo circa ab Europæis plurimum frequenteratur, præsertim ab Anglis, Batavis, Danis & Brandenburgis, qui littoribus illis, Oræ præsertim *Aureæ*, ob aureas arenas sic nuncupatæ, plures arces munitissimas imposuere.

§ II.

Pars Africæ Inferior sive Æthiopia.

1. *Quot, qualesque regiones hæc continet?*

Idem sex, nempe Nubiam, Abyssiniam & Zaanguebariam. quæ olim Æthiopia superior seu interior appellabantur: regna item Congi & Monomotapæ cum Casreria, quæ Æthiopia inferior seu exterior nuncupabantur.

2. *Quid de his omnibus summam dicendum?*

1. Nubia infra Ægyptum sita, rigatur Nilo & Nubiâ amne, atque camelos optimos. 3. Abyssinia sive Æthiopia propriè dicta, Abyssinorum Imperatori pareti; multæ tamen provinciæ ab Imperio hoc, olim amplissimo, fuere avulsæ: 3. Zaanguebaria Regio perampla, à Casreria per longum tractum littoralis versus mare Arabicum protensa Lusitani Mosambicum, pluraque alia loca obtinent. 4. Regnum Congi quod fluvius Zairus cum aliis annibus minoribus rigat fecundatque. 5. Monopotapæ Imperium amplissimum, auri argenti que ferax. 6. Casreria, postrema Africæ pars ab Oriente, Meridie & Occidente Æthiopico undique Oceano cingitur, ubi promontorium bonæ spei maxime ad Austrum procurrens.

§ III.

Africæ Insulæ.

Quæ celebriores Africa Insulæ?

1. Canaria sive fortunata, in Oceano Atlantico Hispania-

Hispania
neris,
tissimus.
quæ & C
Oceano
in Nigr
gascaria
Est ex
in mari
fortissim
tas pro
Equitibu

Ma
i.
Sub

Ad
Atlantic
to & ma
pais ad
dentalis
3

i. C
Amazo
Grandis
4
Terra
ram om

Hispaniæ Regi subjectæ, quas inter eminent Ten-
neriffa, ubi Picus omnium ut ajunt, montium al-
tissimus. 2. Hesperides sive promontorii viridis,
quæ & Gorgones sive Gorgades dictæ, itidem in
Oceano Atlantico è regione promontorii viridis
in Nigritia. Subsunt Regi Lusitaniæ. 3. Mada-
gascaria sive S. Laurentii in Oceano Æthiopico.

Est ex præcipuis totius orbis Insulis 4. Melita
in mari Mediterraneo Siciliam inter & Tripolim,
fortissimum Italiæ adversus Turcas & Mauros pi-
reatas propugnaculum. Hanc Carolus V. ann. 1530
Equitibus Melitensibus cæssit.

C A P U T XII.

Mappa Geographica Americæ.

1. *Quanam sub Zona sita est America?*

Sub Torrida, & duabus temperatis.

2. *Quis ejusdem situs?*

Ad Aquilonem Oceano Glaciali, ad Ortum
Atlantico, ad Occasum Pacifico, ad Austrum fre-
to & mari Magellanico cingitur. Nobis Euro-
pæis ad Occidentem sita est: unde & India Occi-
dentalis appellatur.

3. *Quanam præcipui America fluvii?*

1. Canada, sive fluvius S. Laurenti. 2. Fluvius
Amazonum. 3. Fluvius Argenteus. 4. Fluvius
Grandis.

4. *Ecquod terra & incolarum ingenium?*

Terra pro vario situ cœlique positu alicubi re-
tam omnium feracissima, sterilis alibi & infœ-
cunda

cunda est. Incolæ, tamen si ad res proprio Marte & arte invenendas minùs sint prompti & expediti; aliorum tamen opera artificiosissima examullim nôrunt imitari. Antè Europæorum in has terras adventum vivebant ferarum ritu: at nunc iis in locis, quæ Catholicis *Missionariis* lustrarunt, informâruntque, vitam ducunt admodum honestam.

5. *Quæ ibidem Religio?*

Olim mera hîc erat barbaries, summa rerum omnium ignorantio, & immensum foedissimarum superstitionum chaos. At postquam Hispaniæ, Galliæ & Lusitaniæ Reges religiosissimi, provincias illas, recens detectas, & Ecclesiæ Christi in primis, & suo subdicere imperio, Religio ubique Catholica floret, majoraque in dies caput incrementa. Atque hinc agnoscere licet miram DEI, Ecclesiam suam nunquam deserentis, providentiam: quippe jam inde à tempore illo, quo apostatarum omnium coryphæus Lucifer in lateribus *Aquilonis* sive extremo Europæ angulo per Lutherum aliosque *emissarios* veræ Fidei lumen omnino extinctum ibat, Deus in Asia, Africa & America ad extremum nempe Orientem, Meridiem & Occidentem per tot *Missionarios*, virosque Apostolicos multas hominum myriades puri sincerique Evangelii luce collustravit.

6. *Quæ America divisio?*

Dividitur generatim in duas præggrandes Peninsulas, tenui isthmo Panamam inter & Portum
Pul.

Pulchrum
America
ad Austr
Peruana

i. Ca
rum est
dam, N
regnum
duabus
præstant

i. Eu
Insula
ca, qu
Subsur
insulas
majores
dum fr
Anglis
du long
Austral
perhibe

u. T

Pulchrum connexas. Quæ ad Boream procurrit America Septentrionalis sive Mexicana; quæ verò ad Austrum porrigitur, America Australis sive Peruana appellatur.

§ I.

America Borealis.

1. *Quasnam regiones complectitur?*

1. Canadam sive novam Franciam, quæ Gallo- rum est. 2, Virginiam, quæ Anglorum. 3. Flori- dam, Novum Mexicum & Novam Hispaniam sive regnum Mexicanum, quæ Hispanorum sunt, & duabus prioribus fertilitate, divitiis &c. longè præstant.

2. *Quæ Insulæ Americæ Borealis?*

1. Europæ maximè vicinæ sunt Azores, quæ & Insulæ accipitrum ob horum copiam, & Flandri- cæ, quòd à Flandris inventæ sunt, appellantur. Subsunt Regi Lusitanæ, & ab aliis inter Africæ insulas numerantur. 2. Insulæ Lucajæ. 3. Antillæ majores & minores. Harum pleræque sunt admo- dum frugiferæ, & partim Hispanis, partim Gallis, Anglis & Batavis &c. subjectæ. 4. Californiam, tra- ctu longissimo propè novum Mexicum à Borea in Austrum porrectum, nonnulli Peninsulam esse perhibent.

§ II.

America Australis.

1. *Quæ ejusdem regiones præcipuæ?*

1. Terra Firma sive Castella Aurea, 2. Para- queya.

quaya sive Paraquaria, 3. Terra Magellanica, 4. Chile, & 5. Perua sive regnum Peruanum, Hispanica sunt ditionis; 6. Brasilia verò Lusitanica.

2. *Quanam has inter regiones principatū tenent?*

Regnum Peruanum rebus omnibus affluens, plurimisq. & auri & argenti fodinis dives in monte præsertim Potosio, ubi venæ argenti inexhaustæ.

C A P U T XIII.

De Regionibus incognitis.

1. *Quot sunt hujusmodi regiones?*

1. Arcticæ sive Boreales, quæ Polo Arctico. 2. Antarcticæ sive Australes, quæ Polo Antartico circumjacent. Vocantur *incognita*, quia perpauca de iis explorata habemus.

2. *Quæ regiones incognitæ ad Polum Arcticum?*

1. Spizberga seu *Montes acuti* inter Novam Zemblam ad ortum: & Groenlandiam ad occasum, 2. Nova Zembla, Moscoviæ septentrionali ferè adjacet, à qua freto Vaigatio dirimitur. 3. Jesonis Regio, ultra Japoniam, Septentrionem versus excurrit. 4. Gronia sive Groenlandia ultra Europam & Americam Borealem porrigitur. 5. Islandia Insula Norwegiam & Groenlandiam interjacet. Hanc veterem illam Thulem nonnulli autumant. Est ibi Hecla mons ignivomus.

3. *Quales hæ regiones?*

Perfrigidæ admodum. Quæ ipsa causa est, quòd minùs adhuc sunt cognitæ; cum ob vehemens frigus & glaciem adiri vix possint. Hol-

landi

landi quidem aliquot abhinc annis Spizbergam usque & Novam Zemblam penetrarunt; sed commorari diutius haud poterant. Ob nives perpetuas urfi ibi aliaque bestia albescent. Balenas ad Spizbergam magno numero mari innatantes Batavi aestate capiunt. Indigenae asperis & incultis sunt moribus, atque dololatriæ ut plurimum dediti.

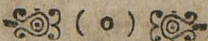
4. *Quæ regiones incognita ad Polū Antarcticū?*

1. Nova Guinea infra Asiam ortum versus sita est. 2. Carpentaria versus Polum Antarcticū longius excurrit. 3. Insulae Salomonis Novam Guineam & Americam Australem interjacent. 4. Quiri Regio seu Terra Australis Spiritus Sancti infra Insulas Salomonis, & 5. infra illam Nova Zelandia Polum versus protenditur. 6. Nova Hollandia, rerum omnium egentissima, infra Insulas Asiaticas & Novam Guineam occasum versus sita est. 7. Ignium Regio insula amplissima est, fretum Magellanicum inter & Mæreum sive S. Vincentii. 8. Diemeni Regio infra Novam Hollandiam, Polum versus porrigitur &c.

F I N I S.

IN-

I N D E X

Capitum hujus Opusculi

P A R S I.

De Globo.

<i>Caput</i> I. De Globo ejusq; partibus generatim pag. 3.	
II. De Æquatore Zodiaco, Ecliptica - - -	6.
III. De Meridiano - - - - -	7.
IV. De Horizonte - - - - -	9.
V. De Tropicis - - - - -	10.
VI. De Circulis Polaribus - - - - -	11.
VII. De quatuor mundi Cardinibus sive plagis	11.
VIII. De longitudine & latitudine locorum	12.
IX. De Zonis. - - - - -	14.
X. De diversis anni temporibus in diversis Zonis, - - - - -	15.
XI. De Climatis. - - - - -	16.
XII. De diversis effectibus cursûs Solaris	17.
XIII. De usu Globi, - - - - -	20

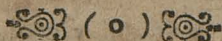
P A R S II.

De mappis seu chartis Geographicis.

<i>Caput</i> I. De Planisphærio terrestri, - - -	22.
II. De mappis Geographicis generatim	23.
III.	

III. De
 IV. De
 V. De
 VI. De
 VII. M
 VIII.
 §. De m
 Circu
 vic
 inf
 Fra
 S. x
 § II. De
 Suecl
 § III. Mo
 V. Tu
 VII.
 span
 Caput
 § De 4
 um
 Belgi
 Sabau
 § II. Q
 int
 Tran
 Tart
 Caput X
 § I. Tu
 Arab

	III. De variis mensuris Geographicis	- 26.
	IV. De variis vocabulis Geographicis	- 28.
	V. De Globi terraquei divisione	- 31.
	VI. Divisio aquarum,	- 32.
	VII. Mappa Geographica Europæ	- 35.
	VIII. De 9. majoribus Europæ partibus	39.
§.	De mappa Geographica Imperii Germanici	39
	Circulus Austriacus 43. Bavaricus 47. Sve-	
	vicus 49. Rhenanus Superior 52. Rhen-	
	inferior sive Electoralis 54. Westphalicus 55.	
	Franconicus 56. Saxonix superioris	57.
	Saxonix inferioris	- 58.
¶	II. De magna Peninsula Scandinavia	60.
	Suecia 60. Norvegia 61. Dania	63.
§	III. Moscovia 65. IV. Polonia Regnum	67.
	V. Turcia Europæa 68. VI. Britannia	70.
	VII. Italia 72 VIII. Gallia 74. IX. Hi-	
	spania 77. Lusitania 79. Hungariæ Regnū	80
	Caput IX. Octo minores Europæ partes	81.
§	De 4. Regionibus Galliam inter & Imperi-	
	um Germanicum &c.	- 81.
	Belgium 81. Lotharingia 83. Helvetia	84.
	Sabaudia	- 85.
§	II. Quatuor reliquæ Europæ partes Poloniam	
	inter & Turciam Europæam	- 85.
	Transylvania 85. Valachia & Moldavia	86.
	Tartaria minor	- 86.
	Caput X. Mappa Geographica Asiæ	- 87.
§	I. Turcia Asiatica 89 Anatolia 98. Syria	91.
	Arabia 92. Georgia	- 93.
	Ar.	

Armenia sive Turcomania	-	-	94
Diarbechia	-	-	94
§ Reliquæ Asiæ partes	95.	Persia 95.	India 96.
Tartaria magna	99.	Sina	- 99.
Caput XI. Mappa Geographica Africae	-	-	100.
§ I. Africa pars superior	-	-	102.
§ II. Africae pars inferior, sive Æthiopia	-	-	104.
§ III. Africae Insulae	-	-	104.
Caput XII. Mappa Geographica Americae	-	-	105.
§ I. America Borealis	-	-	107.
§ II. America Australis	-	-	107.
Caput XIII. De Regionibus incognitis	-	-	108.

Omnia ad Majorem DEI
Gloriam.

Handwritten text, possibly a title or signature, in a cursive script, partially obscured by a horizontal line.

*de
die*

Biblioteka Jagiellońska

stdr0022058

